

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Brødeskov

Jul 91

Lokalbanken i Hillerød

- din egen bank

HOVEDKONTOR: Slotsgade 36, 3400 Hillerød. Telf: 42 26 07 00

ØSTRE AFD.: Skansevej 43, 3400 Hillerød. Telf: 42 26 07 70

NYHUSE AFD.: Frederiksværksgade 33, 3400 Hillerød. Telf: 42 26 07 15

DMV

31 69 68 22

DMV Varmecenter ApS - Buddinge Hovedgade 156 - 2860 Søborg

Biltelefon 30 42 42 48.

Vær Duus med varmen

**Svifter oliefyret
eller varme anlægget
er vi 7 radiostyrede biler
lige i nærheden.**

V/JØRGEN DUUS, "DAMHUSET", HAMMERSHOLT BYVEJ 41, 3400 HILLERØD
tlf.: 42 27 38 68

BRØDESKOV

JUL 91

REDAKTION

Ellen Andersen (ansvarshavende)
H.K. Ejlskov
Knud Jensen
Knud Kræmmer
Birte Mortensen
Inge Pedersen
Lisbet Rubinstein
Jørgen Sandberg
Poul Walbjørn
Karen Werchmeister
Knud Werchmeister

SALG

Børn besøger husstandene.
Butikker i området samt boghandlere
i Hillerød og Allerød.
Iøvrigt: Ellen Andersen
Tlf. 42 26 19 80

PRIS

Kr. 30,- incl. moms

Tidligere årgange kr. 10,-/stk.
alle årgange samlet kr. 75,-.

KASSERER

Peer Kvist

TRYK

Kregme Bogtryk

FORSIDE

Karen Werchmeister

FOTOS

Knud Kræmmer m.fl.

TEGNINGER

Karen Werchmeister m.fl.

KÆRE LÆSER!

...Nu har vi altså jul igen, det
la'r sig ikke skjule... og her er
Brødeskov Jul 91. Man stopper op
og konstaterer, at nu er der igen
gået et helt år. - Utroligt - hvor
tiden dog bliver af.

Det sidste år har bragt os både
gode og dårlige hændelser, og al-
ligevel har tiden hastet videre
og gjort det hele til fortid.

I Michael Ende's eventyr om pigen
Momo er skurkene de grå tidsrøvere,
der stjæler folks tid og får dem
til at glemme at leve. Men vi vil
ikke lade os bestjæle. Det er vig-
tigt, at vi husker at leve og glædes
over tilværelsens gode sider. Til
dette hører også erindringen og for-
tællekunsten, og det er det, der
helst skal forme indholdet i Brøde-
skov Jul. Bidragyderne til denne
udgave er både yngre og ældre bor-
gere i brødeskovområdet.

Overskuddet fra salget går til
Vinterklubben i Nr. Herlev, til deres
arbejde blandt vore pensionister.
...Og hvor vi end os vender hen, - så
er det jul og jul igen.....

Glædelig Jul og Godt Nytår

Redaktionen

UDGIVELSE M.V.

Brødeskov Borgerforening.

Vi vil gerne udtrykke en tak for hjælp
og bidrag fra forfattere m.fl., samt
for de fotos og tegninger, som vi har
fået lov at trykke.

Tak til annoncørerne for støtten.

Nissekonen

Af Ellen Andersen.

Julemanden bor på Grønland, men hans værksted eller i al fald en afdeling af det ligger i Kregme - hos Kate Bjørstrup!

Her er både nissehule og værksted med nisser i alle afskygninger og størrelser. Kate er nissekonen, der frembringer alle disse nisser.

Hun har også en fortid i Grønland. Har boet der i en årrække og arbejdet der - nej, ikke som julemandens assistent - men som sygeplejerske. Hun har dog ikke mødt julemanden himself deroppe.

Kate har altid været glad for

håndarbejde. På Grønland strikkede hun meget og solgte produktionen via butikker. Da hun vendte tilbage til det nordsjællandske, begyndte hun for sjov at lave nisser - først posenisser fyldt med ris. Det var morsomt, og det blev til mange. Da så familie, venner og bekendte var forsynede, havde hun en snes stykker til rest. Efter nogen betænkelighed tog hun dem med på sit arbejde. Måske en kollega kunne bruge en nisse til en gave eller til sin egen samling julepynt? Og det kunne de. I løbet af en dags tid var der ikke flere nisser tilbage. Det var jo næsten en opfordring til at fortsætte. Så var det nærliggende at prøve andre former for nisser. -

Det er nu 10 år siden. Det har udviklet sig til over 18 forskellige nissetyper; de største 1 meter høje - de mindste ca. 2 cm.

Alt er håndarbejde og fremstillet i værkstedet, hvor der er stabler af kasser med garn i alle farver (dog er rødt fremherskende), stof, symaskine, filt m.v.

Mange af nisserne er strikkede. De har broderede øjne og et for-
sorent udtryk. Hår og skæg er af

malet på træet. Munden er dannet ved træets naturlige afsæt til en gren. Det giver samtidig et skæg og et underfundigt udtryk. Næsen er en trækugle. Der er nisser monteret på krogede grene fra naturen, trærødder, fyrresvampe m.m. Små uro'er med et væld af nisser, og meget, meget mere. Kate laver nisser året rundt. Hun starter som regel årets produktion 12-14 måneder forud, det vil sige, når kollektionen er udsolgt. Hun har svært ved at

fåreuld. De er iført strikkede huer, strikketøj med mønstre, stofbukser eller kjoler, fine forklæder med festoner og hækledede sjaler. Andre er af filt. Nogle er sprællemænd. Nogle er af naturmaterialer, f. eks. bog-krop med nissehue, koglekrop med nissehue. Der er nogle sjove birkenisser. Det er et stykke birkestamme, der er skåret i en nisse-top, som herefter er malet rød = huen. Øjnene oval er skåret ud af barken og selve øjet er så

sidde stille uden et håndarbejde, så mange nisser bliver til foran fjernsynet. Ulden til hår og skæg køber hun hos en fåreavler og vasker, sorterer og karter selv ulden. Det sidste giver en del griseri, så det foregår mest i sommerhuset. Andre materialer bliver opsamlet på skovture med hundene, ligesom man kan samle en masse inspiration derude i naturen. Der bliver heller ikke fældet træer eller buske i haven, uden de har været bedømt af Ka-

te's kritiske øjne, om de muligvis kan bruges i nissefremstillingen, eller om det er i orden, at de ender i brændekurven. Men selvfølgelig må en del materialer indkøbes - garn, stof, træsko, ståltråd, fyld, maling m.v. Kate køber ind "sådan hen ad vejen", når hun finder noget, der er velegnet. Hun har af samme grund ikke helt overblik over sine udgifter. Der er måske ikke helt balance mellem udgifter og indtægter, men hun gør det som sagt mest for sjov. Af samme grund er hun heller ikke interesseret i at sælge gennem forretninger. Så bliver man afhængig af at kunne opfylde ordrer og kan ikke på samme måde lade lysten og fantasien råde. Derfor er kunde-

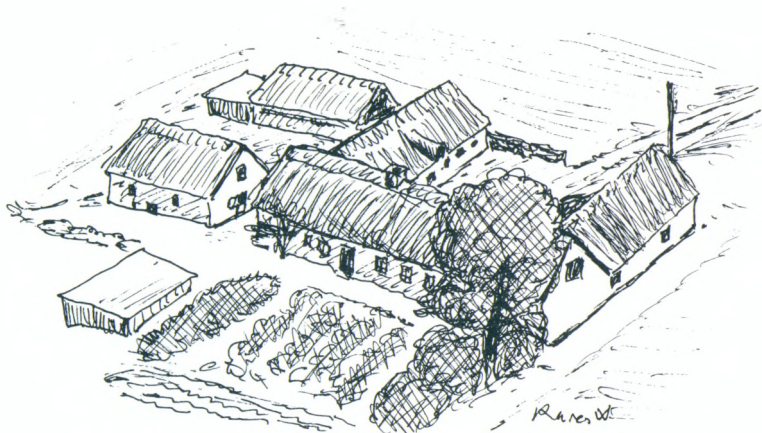

kredsen stadig venner, bekendte og kolleger. Herudover har hun en bod på Helsingør Cityforenings julemarked samt en bod på Helsingør torv. Kate var også på Hillerød Kræmmermarked i august 1991 og melder om god handel, selvom det var udenfor sæsonen.

Da Dronning Margrethe II fejrede 50 års fødselsdag i april 1990 sendte Kate en gave - et nissepar - og fik i den anledning et takkebrev fra dronningen. Så nu kan hun kalde sig kgl. hofleverandør.

Nisserne er efterhånden blevet et familieforetagende, bl.a. deltager sønnerne med forslag til opstillinger af nisserne (læsende, rygende, tegnende eller lignende). Kate's mand maler nissestræskoene fint røde og sorte, ligesom det også er ham, der snitter og maler birkenisserne.

Skal man så tro på nisser for at beskæftige sig med dem hele året? Selvfølgelig! Det er nødvendigt at "se og snakke" med dem, for at lave kopier af dem - der er ikke to, der er ens. Og nisser kan man møde allevegne, bare man har øje for dem. Så selvom Kate måske ikke har mødt julemanden på Grønland, så har hun sikkert en hemmelig forbindelse til ham. Der er i al fald masser af julestemning i nissehulen i huset i Kregme.

Baunegaarden

Af E. Andersen & H.K. Ejlskov.

Baunegaarden på Fuglebjergvej mellem Nr. Herlev og Freerslev er en smuk gammel 3-længet gård. Den ejes af Verner og Edel Andersen. Verner Andersen er 3. generation på gården.

Gården er opført omkring 1826. Den lå oprindelig i Freerslev (ved siden af smeden), men blev ved landboreformen udflyttet til den nuværende beliggenhed. Ved udflytningen blev den frataget 40 tdr. land. Jordtilliggendet er i dag 28 tdr. land.

I 1868 købte Verners farfar, Anders Hansen, gården. Den var på dette tidspunkt temmelig forfalden, men han moderniserede den,

undermurede og lavede hulmure og udskiftede mange af de lerklinede vægge.

I 1860 blev faderen født. Han blev naturligvis også ved landbruget og købte i 1890'erne gården af sin far for 14.000 kr. I købsbetingelserne indgik en såkaldt aftægtsforpligtelse, der gik ud på, at sælger, så længe han levede, havde ret til:

En stue mod syd ud til gården med kakkellovn og godt brændsel. Det halve af haven mod vest. Fuldstændigt underhold bestående af sund og rigelig kost enten ved ejerens bord eller på dette værelse. Pleje og pasning i tilfælde af sygdom og svaghed. Tilstrækkeligt både af uldent og linned. Vask og renlighed m.m.

Jeg har ret til, een gang om måneden, dog ikke i høst- og såtiden, at benytte ejendommens bedste køretøj og heste i indtil 2 mil fra ejendommen. I tilfælde af sygdom, skal der hentes læge til mig. Kontant betinger jeg mig 100 kr. årligt eller 25 kr. hvert kvartal. Hvis jeg, mens jeg bor på ejendommen, måtte blive utilfreds med den kost, der ydes mig, eller pasningen og plejningen, har jeg ret til i stedet derfor at forlange kontant kr. 100 pr. kvartal.

Skulle forholdet gå galt og sælgeren måtte flytte, betingede han sig kontant betaling som erstatning. - Det kan synes lidt mærkeligt, at det var nødvendigt at nedskrive og tinglyse dette, men dels gjaldt forpligtelsen også for fremtidige ejere, og desuden var det en forsikring, hvis man skulle blive uvenner med søn eller svigerdatter. Samtidig var det en økonomisk forpligtelse på ejendommen; en aftægtsforpligtelse var anført til en værdi i skødet (kapitaliseret) og indgik som en prioritet på ejendommen.

Verners far giftede sig i 1912 i en alder af 52 år med en 25 år yngre pige. De udfærdigede et gensidigt testamente, hvor de sikrede sig, at de gensidigt tilførte værdier forblev i slægten, dersom de ingen livsarvinger fik.

De blev viet via kongebrev - enten i hjemmet eller i præstegården. Et "kongebrev" var en særlig indhentet tilladelse, hvor de kunne blive viet uden forudgående lysning i kirken (på det tidspunkt 2 gange før vielsen, senere kun 1 gang). Ordningen blev benyttet i forbindelse med umyndiges giftermål eller ved andre særlige grunde; det blev afskaffet i 1960'erne. Hvorfor de giftede sig på denne måde, er gået i glemmebogen.

Men livsarvinger fik de, hele 8, hvoraf Verner var nr. 5. Bedstefar døde i en meget høj alder, dagen efter kom et nyt lille barn til verden på Baunegaarden. Hun blev kaldt Dagny - en ny dag begynder!

Med den nye generation kom der nye skikke. I starten var der karle og piger på gården, men efterhånden som børneflokkene voksede til, overtog de tjenestefolkene arbejdet. Der blev også købt mere jord, bl.a. med et hus på (antagelig et aftægtshus). Dette hus blev dog aldrig brugt, men fik lov at forfalde, men bedstemor brugte stedet til urtehave. Verner husker stadig hækken, brønden og i et hjørne en masse kampesten fra grunden til huset.

af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders
og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn,
Bilmarsken, Lauenborg og Oldenburg,

Gøre ritterligt:

Efter derom allerunderdanigst indgiven Ansøgning bevilge Vi her-
ved allernaadigst, at *Yander Andre Andersen af Nibet Margrethe*
Jensens Kone af Nibet, under Nibetborg Amt
Vest Land Spalland

Der blev moderniseret, så det
blev nemmere at overkomme arbej-
det, omend der stadig var nok at

bestille for alle, bl.a. skulle
drengene efter skoletid hjælpe
til på tærskeloen, rense roer,

muge ud i stalden. Køerne blev 2 gange hver dag drevet ud i gården parvis for at drikke ved vandposten. Drengene havde til opgave at passe på, at køerne dels fik nok at drikke, dels at de ikke returnerede til den varme stald, før far havde råbt, at nu var han færdig med at muge båsen. Vandingen foregik på denne måde hele året rundt, og det kunne til tider være en kold fornøjelse, hvis det var frost og sne. Var der is på vandkarret, måtte de slå hul i isen. Hvordan køernes maver klarede det iskolde vand, melder historien ikke om. Da bedstefar døde, fik man lagt vand ind i stalden og undgik besværet med vandingen.

Til jul var arbejdet ude særlig strengt. Alt - både ude og inde - skulle rengøres med ekstra omhu. Staldenes vægge fejes fri for spindelvæv, vinduerne vaskes, køernes båse muges fri for gammelt hårdttrampet strøelse (det var i grunden dumt at fjerne det, for det isolerede!) krybberne skulle renses grundigt i hjørnerne (hver ko havde sin egen firkantede krybbe) med den begrundelse, at Jesus som nyfødt jo blev lagt i en krybbe, så kunne man jo ikke have, at der var skidt i hjørnerne! Også hestestalden og hønsehuset fik en omgang. Nye reder til hønsene og renvaskede glasæg (narreæg).

Selv hundehuset blev fejjet og fik ny halm. Til sidst blev gårdspladsen fejjet og revet flot, skønt den ofte var rent pladder og ælte på grund af kørsel med fastvogn. Man havde en fornemmelse af, at møddingen var dobbelt så stor efter al den rengøring - den havde fået tilført al affaldet fra den store rengøring. Så det var med stor lettelse man samledes om julebordet. Mor slog altid korsets tegn for brødet, før hun skar af det, det hørte med til højtiderne. Maden smagte dobbelt så godt efter alle de anstrengelser, og der var måske også en naturlig forklaring på, at der blev spist lidt ekstra den dag.

Vintertiden var tærsketid. Det foregik i loen. Tærskeværket blev drevet via hestekraft - en hesteomgang - en stand forbundet med en aksel ind til tærskeværket - så trak hestene stangen rundt og rundt i timevis, så tærskeværket kørte. Der er stadig en cirkelformet brolægning i gårdspladsen, hvor hesteomgangen var. Lodøren stod åben under tærskningen, så bedstefar kunne holde øje med, at alt gik rigtigt til. Hestene vidste fra hvilken vinkel, han kunne se dem, og satte tempoet lidt op, når de var i "skudlinien". For enden af tærskeværket stod en mand med en rive og samlede og bundtede hal-

men, så den kunne stables på loftet. Den blev bundet med halm-bånd, der var kunstfærdigt snoet over tommelfingeren i 2-3 meters længde. Det var lidt af en kunst at sno de lange bånd. Der blev bundet en mursten i enden af dem, for at de ikke skulle sno sig op i utide.

Det tærskede korn blev lagt i en bunke på loftet (nu i laden), og der blev tegnet et kors i bunken. Det var et symbol på Jesu kors og Guds gave.

Verner og hans søskende gik i skole i Freerslev, men fortsatte i den nye Fællesskole for Nr. Herlev-Freerslev (Fuglebjergvej), da den blev indviet i 1928. Den

var meget moderne efter tiden, havde endda centralvarme. Nogle syntes også, det var for fint, og flyttede deres børn til skoler i Hillerød. Til forskel fra mange andre landsbyskoler gik børnene i skole hver dag, men skoleferierne var dog tilpasset travlheden i landbruget. Hvis høsten startede lidt tidligt, kunne nogle børn blive holdt hjemme, skønt det kostede bøder (mulkt). Verner syntes ikke om sådanne ekstra "fridage", man kom bagud i regning.

Verners far døde i 1941, to dage efter Verners 20 års fødselsdag. Hans mor drev gården videre ved hjælp af sønnerne, bl.a. var Verner hjemme.

I 1949 overtog Verner så gården fra sin mor. Og endnu en generation kom til og ændrede lidt på de gamle skikke og tilførte nye. De gamle navne bestod dog stadig i mange år, f. eks. "sandhuset", et rum, hvor man opbevarede sand til at strø på gulvet. Familiebruget kørte videre med husdyrhold og var stort set selvforsynende som altid. Gården er nu på 28 tdr. land med god - lidt stiv - lerjord. Gården har ikke, som det har været tilfældet med de omliggende ejendomme, haft pligt til at levere ler til de nordsjællandske teglværker - der er dog fundet rester af brændeovne og rødler, så man kunne tænke, at der har været teglstensproduktion på stedet - hvem ved, om der har været brændt munkesten til kirken på Baunegaarden?

Der er stadig lerklinede vægge tilbage i laden - og halmen i dem er stadig frisk efter de mange år. Også stuerne er prægede af ting, der har været i slægtens

eje, f. eks. en prisme lysekrone med elektriske pærer. Stuehuset fik indlagt el i 1920'erne, og Verner husker, at han ikke kunne forstå, at lysene ikke kunne pustes ud.

Men også tiderne skifter, og nu er der ikke længere kreaturer på gården. Selvbinderen er udskiftet med mejetærskeren, og en del af det jordnære ved landmandens arbejder er forsvundet med al den mekanik. Men der bliver stadig lavet et kors i kornbunken.

Verner har mange gamle dokumenter fra sin slægt; skøder, gamle pantebreve, skudsmålssøger, dagbøger m.v., som han passer godt på. Det er en rar fornemmelse at kende sine rødder og vide, at de har haft deres daglige virke på Baunegaarden.

..Tider skal komme,
tider skal henrulle,
slægt skal følge
slægters gang. ..

25 år for Hillerød Lille Skole

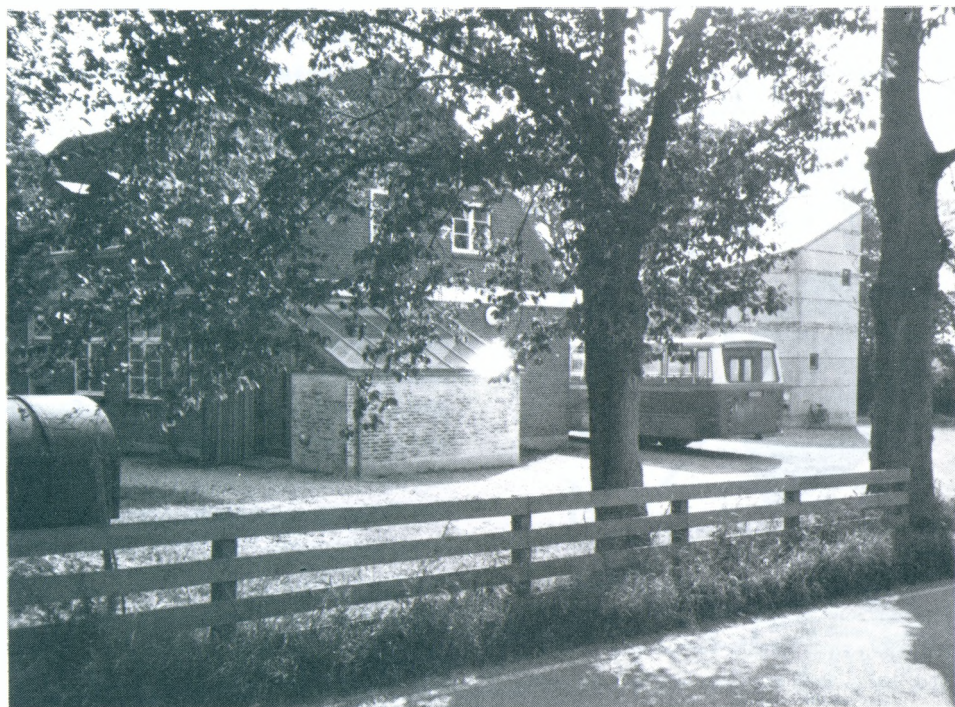
Af Knud Simonsen.

At lære er at famle
i mørket blind og stum,
at sprænge eller samle
sit eget verdensrum,
at vække det, der sover
og gøre tanken fri,
at se en himmel over
hver drøm, man lever i.

Mød dette vers vil jeg indlede en
kort fortælling om Hillerød Lille
Skole, der - som de fleste ved -
ligger i Hammersholt. Jeg gør
det, fordi det fortæller noget
væsentligt om skolen - dens bag-
grund og om det liv, der leves

der - og er blevet levet nu i 25
år.

At lade børnene være børn på
deres betingelser. At lade dem
gro og vokse i deres eget tempo,
at lade dem få mulighed for at
finde ud af sig selv - hinanden
og den forunderlige verden, der i
bestandig vekslen omgiver dem. Og
samtidig lade dem få mulighed for
at bruge deres aktivitet - deres
nysgerrighed - deres undren til
at udforske verden. I et sam-
fund, hvor tingene næsten går

hurtigere, end vi kan følge med selv, hvor vi efterhånden ikke selv tager os tid til eftertanken, for slet ikke at tale om alle de andre gøremål, vi har lyst og evne til at gøre, er det utrolig vigtigt, at der findes et sådant være- og lærested.

Netop væren - før læren - er forudsætningen for undervisningen, der først og fremmest tager sit udgangspunkt i barnet - dets behov både med hensyn til dets følelsesmæssige udvikling, dets sociale udvikling, dets kreativitet. At lære dem, at samvær betyder nærvær, og at det er gennem forpligtigelsen overfor sig selv og hinanden, at det vokser og dannes.

HILLERØD LILLE SKOLE

Det er vigtigt, at såvel forældre som lærere er deres ansvar bevidste og ved, at der er ting, som barnet skal lære at ville, mens tid er - og at det er barndommen

med alle dens oplevelser, der sætter spor og former det som menneske.

Så derfor besluttede nogle forældre sig til i 1966 med Inger og Jan Mallan fra Uggerløse i spidsen, at starte en lilleskole, Hillerød Lille Skole, der skulle være en forældreskole, en pædagogisk friskole. En skole af en størrelse, der betingede, at såvel børn som forældre og lærere alle kendte hinanden, og derigennem var i stand til at skabe den tryghed, der er vigtig for at børn trives og kan udvikle sig.

Den 1ste september 1966 kunne skolen starte med 3 lærere og 29 børn fordelt på en 1ste og 2den-/3die klasse i lejede lokaler i den gamle Hammersholt Skole, der et par år forinden var nedlagt og afløst af den nye centralskole i Nr. Herlev. Skolen voksede støt og roligt med en klasse om året, og i 1967/68 købte forældrene skolen af kommunen, således at den tidligere førstelærerbolig kunne omdannes til undervisning. Men allerede da forelå de første byggeplaner med henblik på udvidelse af en moderne åbenplan skole, og i årene 1969-70 blev den udbygget, så den omfattede 1.-7. årgang med ca. 120 børn og 8 lærere.

På grund af indførelsen af 9-årig undervisningspligt begyndte forældrene at arbejde med tanken om en overbygning omfattende 8.-10. klasse.

I 1974 blev planerne realiseret og Den Alternative Skole så dagens lys. Efter en omflakkende tilværelse, bl.a. på Hotel København i Hillerød og forsamlingshuset i Hammersholt, fik de lejet sig ind i Hotel Kronprinsen, hvorfra vejen gik videre til Trollesminde for så endelig i 1989 at købe og bygge deres egen skole i Harløse - en skole, der nu omfatter ca. 100 børn - og en skole, hvor børnene fra Hillerød Lille Skole kan fortsætte i efter 7de klasse, hvis de finder det ønskeligt.

I 1986 kom så den sidste tilbygning til skolen, der bl.a. omfatter tårnet, som ingen næppe kan

undgå at se, når man passerer forbi.

Skolen udgør en forbløffende smuk arkitektonisk og praktisk enhed, sådan som den fremstår på nuværende tidspunkt. Den gamle skole i Hammersholt med den smukke tagrygning blev på en elegant måde knyttet sammen med den store åbenplansbygning, der næsten ikke kan ses fra vejen. Arkitekten - Arne Gotveds - hovedidé var, at bygge skolen ind i landskabet, hvorfor den ikke syner af meget, hvorimod tårnets arkitekter, Vandkunsten i København, ønskede skolen synliggjort i landskabet - så den kan ses, så der kan spørges. I dag omfatter skolen ca. 130 børn fordelt på 8 klasser fra børnehaveklasse til 7. klasse.

Vi har en smuk ramme om en pædagogisk idé, som forældre ved skolen har realiseret sammen med lærerne, og skulle I - efter at have læst dette - have lyst til at aflægge os et besøg, vil vi med stolthed og glæde vise jer en skole, som jeg ikke tror, mange af jer kunne forestille jer, at en skole kunne se ud.

Vore Julesalmer

Kimer, I klokker

H. Rung 1857

Ki - mer, I klok - ker, ja, ki - mer før dag i det dunk - le! Tin - drer, I

stjer - ner, som eng - le - nes øj - ne kan funk - le! Fred kom til jord,

Him - me - lens fred med Guds ord. Æ - ren er Guds i det høj - e!

Af Lisbeth Michelsen

Kimer, I klokker
ja, kimer før dag i det dunkle!
Tindrer, I stjerner, som
englenes øjne kan funk!e!
Fred kom til jord,
Himmelens fred med Guds Ord.
Æren er Guds i det høje!

Julen er kommen
med solhverv for hjerterne bange;
jul med Guds barnet i svøb
under englenes sange,
kommer fra Gud,
bringer os glædskabens bud.
Æren er Guds i det høje!

Synger og danser
og klapper i eders småhænder,
menneskebørnene alle
til jorderigs ender;
født er i dag
barnet til Guds velbehag.
Æren er Guds i det høje!

Tekst: Grundtvig 1856
"Dansk Kirketidende"
Mel: H. Rung 1857
Th. Laub 1927

Julemorgen kimer kirkeklokkerne i
Nørre Herlev den store juleglæde
ud over landsbyen, markerne og
gårdene. Der kimes ikke så tid-
ligt som på Grundtvigs tid, hvor
der blev holdt froprædiken al-
lerede kl. 7. Da blev der kimet
kl. 6,30, mens det var helt
mørkt, og stjernerne endnu kunne
ses.

Såvel stjerner som engle hører
med til den kristne jul. Med dem
pynter vi hele huset, men julens
egentlige budskab er englens ord
til hyrderne på marken julenat:

Ære være Gud i det højeste!

Og på jorden fred.

- vel at mærke den fred, som kom
ovenfra med Kristus, Guds levende
Ord, skrevet med stort, fordi det

her (i vers 1) er betegnelse for en person ud fra Johannes evangeliet 1, 14 "Og Ordet blev kød og tog bolig iblandt os".

I vers 2 er den korteste dag i året passeret, solen har vendt, og det går mod lysere tider, men til de bange hjerter kommer et glædeskabende bud om Guds Søn, der ligger svøbt i krybben og bringer den store vending i tidernes gang.

Til sidst opfordrer Grundtvig os til at synge, danse og klappe i vores hænder. Grundtvig har uden tvivl haft salme 47 i Det gamle Testamente i tankerne, hvor der står: "Alle folkeslag, klap i hænderne, bryd ud i jublende lovsang for Gud!"

Danse har fra kong Davids dage til nutiden haft plads ved religiøse fester, hvor sindets bevægelse fik udtryk i kroppens, så

ikke bare hjerte, mund og hænder, men også benene var i gang for at prise Gud. For børnene er det naturligt, at springe omkring i glæde og begejstring, men i de gamle pietistiske salmebøger rettede man "danse" til "lege" for ikke at støde de bekymrede og hellige med så løsslupne glædesytringer.

For Grundtvig var de store kirkelige højtider en gentagelse af den historiske "urhandling". Julen blev ikke blot fejret til minde om barnet i Bethlehem, men Jesus er den stadig tilbagevendende julegæst, som vi byder velkommen.

Derfor kan vi synge, danse og klappe - og derfor kimer kirkeklokkerne i Nørre Herlev også i år, julemorgen kl. 9,35.

GLÆDELIG JUL OG GODT NYTÅR!

Th. Laub 1927

Ki - mer, I klok - ker, ja, ki - mer før dag i det dunk - - le! Tin - drer, I

stjer - ner, som eng - le - nes øj - ne kan funk - - le! Fred kom til jord,

Him - me - lens fred med Guds Ord. Æ - ren er Guds i det høj - - e!

Venner over hele verden

Af Karina Andersen

Når folk spørger mig, hvad jeg lavede sidste år, svarer jeg som regel: "'Tja, jeg var ude at rejse .." - "Nå, på jordomrejse eller ..???" "Nej, jeg var ude med en international gruppe - en slags "showgruppe", om du vil!" "Hvad er dog det for én?". "Den hedder Up With People"!!" - - Og så langt, så godt. Derefter er der forskellige reaktioner:

- "UWP?? Hm?? Nå, nå. - Ja, men det var da nok spændende." (Aldrig hørt om dem!)

"UWP. Ja. Det er alle de unge, glade mennesker, der har så meget energi og smiler, synger og danser! Jeg har også haft nogle boende engang ..."

- "UWP! Nå. Men er det ikke den dér religiøse sekt ..."

Så lad mig begynde med først kort at forklare, hvad UWP er. Up With People er en international uddannelsesorganisation med base i Tucson, Arizona, USA. Organisationen er upolitisk, ikke-religiøs og, hvad amerikanerne kalder, "non-profit" (giver ikke overskud, men drives ved egne indtægter). Den består af 5 grupper på hver ca. 100-150 unge mellem 18 og 25 år, som kommer fra hele verden. Disse unge rejser på et års turne med UWP's professionelt producerede show og optræder i 80-90 byer verden over. (Hver gruppe turnerer på mindst 2 kontinenter og rejser ca. 35.000 km).

I hver by indkvarteres man privat hos frivillige værtsfamilier og får som følge deraf et indblik i den lokale kultur - og selvfølgelig med det formål også at give af sig selv og sin egen kultur, som en slags ambassadør for sit eget land. Formålet med UWP er at forsøge at skabe international forståelse, både ved den private indkvartering, showet, deltagerne imellem og ved det, som UWP kalder "community involvement". Det består i kontakten til det lokalsamfund/by, hvor showet afholdes. Community involvement kan for eksempel være et virksomhedsbesøg enten på en stor virksomhed med stor betydning for byen eller en mindre virksomhed, måske med aktuell betydning i en debat eller

som grundlag for senere karrierevalg. Det kan være besøg på skoler, børnehaver, plejehjem, hospitaler, fængsler, psykiatriske hjem, o.s.v. eller et besøg på en lokal turistattraktion eller måske deltagelse i et lokalt arrangement. Alt sammen med det formål at lære og lære fra sig.

Det var altså nogle af de vigtigste aspekter i UWP. Selvfølgelig er der andre vigtige ting, såsom forholdet gruppen imellem. Vores "Cast", som det hedder, repræsenterede 18 lande, og det kunne til tider være en udfordring at få samarbejdet til at lykkes nogenlunde smertefrit. Ingen krævede naturligvis, at vi altid var enige, bare at alting klappede, så vores skema kørte (så godt som) gnidningsløst.

UWP er svært at forklare. Vi oplevede og så utrolig meget; men at tro det var en ferie, er en grov misforståelse. Hver måned bød på 2 fridage (d.v.s. ikke-skemalagte dage fra UWP's side, men vi var jo stadig i værtsfamilier, som selvfølgelig gerne ville vise os alt, der var at se i området. Nu da vi havde en HEL fridag!!).

Hver 2. eller 3. dag var showdag og igen hver 2. eller 3. dag rejседag (som kunne være alt fra 1 1/2 til 18 timer i bus), andre

dage blev som nævnt brugt til "community involvement" eller "Cast Aktivitets-dage", hvor vi for eksempel lavede internationale arrangementer.

Et "cast-medlem" i UWP oplever mere på én dag, end de fleste andre gør på en uge! siges der. Om det passer ved jeg nu ikke, men nu vil jeg prøve at beskrive, hvad min cast lavede på vores showdag i Burlington, Vermont, USA, i december sidste år. (Jeg kunne have valgt en hvilken som helst anden by, men vores tema i Burlington var DANMARK, og desuden var det lige før jul, så det kunne vist ikke være bedre!).

Mødetid kl. 8 (morgen). Vi var delt op i 9 undergrupper (squads), og mit squad ledede

morgenmødet, hvor dagens aktiviteter blev gennemgået. Da temaet var Danmark, lavede vi et lille "show" for de "morgenfrie" medlemmer af cast A (som vores cast hed) om wienerbrød (Danish!!) - Ha, Ha!!

Efter mødet var det tid til at opdeles i "crews" - hvert crew bestod af 3 squads. Et crew skulle sætte scenen og alt det tekniske udstyr op (22 tons - Støn!), og de andre skulle lave community involvement. (Vi havde en turnusordning, så alle skiftede til de forskellige jobs). "Set up" tog ca. 3 timer - , og imens de knoklede, var CI gruppen i Burlington, bl.a. et besøg på Charlotte Elementary School, hvor vi fortalte om vores forskellige hjemlande og juleskikke til 7-10 årige elever. "Christmas Caroling" og klokkeringning i hovedgaden (amerikansk juletradition) for Frelsens Hær, og sidst men ikke mindst julepyntning på Burlingtons plejehjem. Fra kl. 11 til 3 var en del af gruppen på Vermonts Universitet og interviewede studerende, der var interesserede i at rejse med UWP.

I løbet af formiddagen havde danskerne (vi var 6) forberedt det sidste af vores Danmarks-præsentation, (som blev en stor succes), med efterfølgende uddeling af pebernødder og guldkarameller

af Roligans-lignende UWP-medlemmer (hvem mon?).

Efter frokost (igen forberedt af cast-medlemmer - et såkaldt "food-crew") var det igen tid til et møde; denne gang en gennemgang af vores Europa-turne efter jul. Vores staff (ledere) benyttede tillige denne lejlighed til at synge en "smuk" julesang for os -

og give os et juletræ (som vi slæbte fra by til by, indtil det blev stjålet af en væmmelig skolepedel. Måske kunne han ikke lide træets navn? Barbara Bushel - opkaldt efter præsidentfruen Barbara Bush).

Så havde vi endelig en pause: 15 minutter!! før vi skulle møde på scenen til fitness og rehearsal (øve showet). Dette var en obligatorisk del af hver showdag. I pausen samledes alle skandina-

verne og diskuterede, hvordan vi skulle overraske de andre med Luciaoptog den 13. december. Vi marcherede rundt i skolens køkken og besluttede til sidst - efter lange diskussioner - at synge på svensk. Der var flest svenskere, og desuden var svensk, det eneste af de andre skandinaviske sprog, finnerne kunne!

Under rehearsal blev "post-gruppen" (jeg og et par andre) trukket ud i stor hemmelighed. De postpakker, vi havde ventet på i næsten 1 måned, var endelig ankommet. (I UWP fik vi vores post gennem en postboks adresse i Arizona, og der gik til tider MEGET lang tid imellem, at hovedkontoret sendte det til os). Og så var det ellers i gang med at sortere. Vi følte os helt som morgengennisser med alt den post. Det skulle gå hurtigt, og samtidig måtte vi sørge for, at ingen fik nys om posten, FØR rehearsal var overstået, for ellers var de andre bare kommet farende og talt kludret sorteringen, - og der havde ikke været mere rehearsal den dag! - tro mig! "Så er der post i cafeteriaet!" var den mest populære sætning i UWP!

Efter rehearsal (og postuddeling) fik vi aftensmad og det berømte lokale is-selskab "Ben & Jerry's Is" havde doneret is til os. Yum!!

Under middagen holdt vi en auktion til fordel for vores julebanquet. Der blev bl.a. solgt en rejseudtag i vores castmanagers bil (i stedet for at sidde i bussen) og en sang komponeret "just til dig" af nogle bandmedlemmer, for blot at nævne nogle.

Så var det tid at klæde om og lægge show-makeup. Souvenir-sælgerne mødtes 15 minutter før indgangen åbnede og kontrollerede regnskabet og souvenir-beholdningen. Resten af casten holdt "green room" (opladning til showet) med sjov og vocal-opvarmning, lidt fitness o.s.v. Vi havde bl.a. besøg af en lille dreng, der havde skrevet en sang til os. Og så var det ellers på med det helt store smil, da vi opførte vores 2-timers musik og danse show "Face to Face" (ansigt til ansigt). Efter showet var det igen tid til at tage scenen ned og putte det hele tilbage i vores kæmpelastbil, - så vi var parate til at tage afsted igen næste morgen. Et andet crew interviewede nye interesserede, potentielle UWP-medlemmer, imens det sidste crew afholdt en reception for sponsorer og værtsfamilier. Omkring kl. 1 (nat) var det så endelig gå-hjem-tid. SNORK!!

Det var en beskrivelse af en normal dag i UWP. Det var et meget hårdt år, men samtidig en ople-

velse jeg for alt i vreden ikke ville have undværet. Udover 24 stater i USA besøgte vores cast Norge, Danmark, Tyskland, Holland, Belgien - og dele af gruppen Tjekkoslavakiet og Panama.

Som sagt repræsenterede vi 18 lande, og jeg savner alle mine "internationale" venner meget, så der bliver nok gang i julekortene i år.

Populært siges det i UWP, at det er et år, hvor verden er dit klasseværelse og dens befolkning dine lærere. Det lyder måske lidt poppet, men efter at have rejst med UWP kan jeg betro jer, at det faktisk er en glimrende beskrivelse.

Traktorens årstider

Af Keld Pedersen

Når traktorplowe maler marker sorte
til hvide mågehæres hæse skrig,
og himlen åbner sine sluseporte,
og bygeregn går piskende forbi,
så ved vi: Nu er Danmarks sommer borte.
Snart vil naturen gå i vinterhi.

Og får vi så en vinter af de hvide,
- en rigtig vinter - (som da vi var børn!),
så må en traktor atter ud at slide
med fejeblad og kost og ta' en tørn,
- få sjap og driver hurtigt bragt til side
til farbar vej for voksne folk og børn.

I forårssolen alt vil gro og gære
igen, hvad frosten holdt i bånd og bast.
Da må min traktor tænke: Kan han nære
sig, bonden, - trods hans skøre huj og hast,
- og vente, indtil mulden, den kan bære,
så ikke jeg skal ud og sidde fast!

Den varme sommer er en traktors lykke.
Så ubesværet let er start og gang.
Og hvad kan være bedre end at rykke
afsted med gyldent korn fra mark og vang.
Ja, hvis min traktor havde sjæl og psyke,
jeg tror, den ville bryde ud i sang!

Slankekur

Karen Wenthmeester

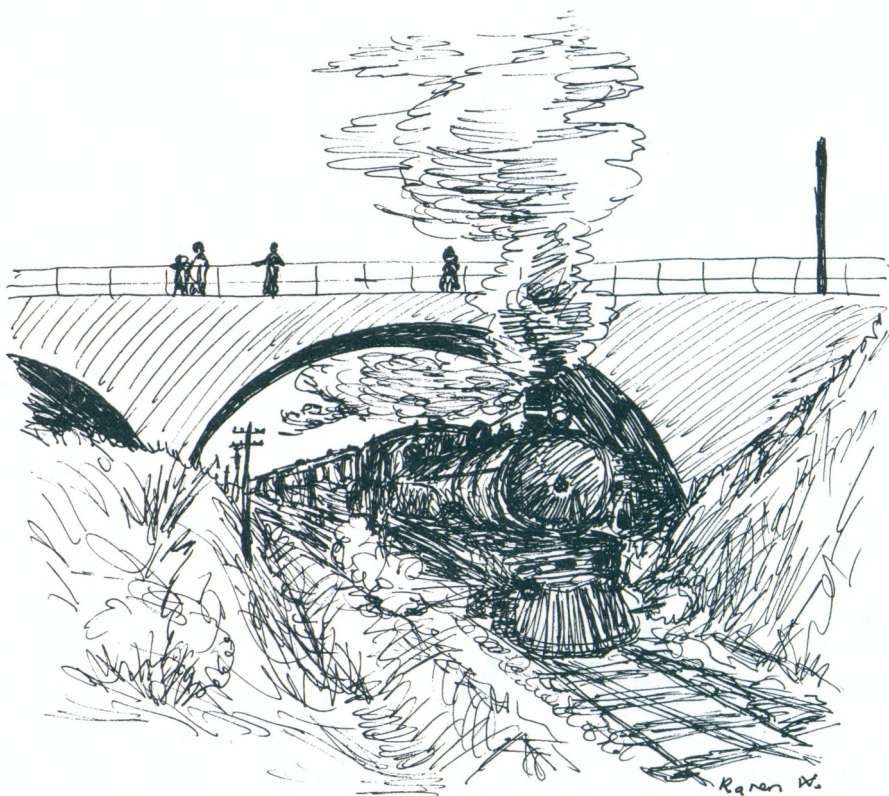

Vi bliver altså nødt til
at gå på slankekur

Midtbanens historie

Af Knud Jensen.

Den sjællandske Midtbane - almindeligvis kaldet Midtbanen - var planlagt til at forbinde Hillerød - og dermed Helsingør - over Frederikssund, Horns Herred med Ringsted og derfra videre til Næstved. Planen var genial, for så vidt som godstrafikken fra Sverige på en fornuftig måde

kunne ledes udenom Københavns håbløse flaskehals af et banesystem. Men planen blev alligevel overhalet af udviklingen, idet Københavns ydre godsring blev omlagt længe inden Midtbanens "missing link" - Hillerød-delen - blev påbegyndt. Desuden blev Midtbanen af DSB prioriteret meget lavt - Københavneri, var en almindelig opfattelse. Endelig

blev det mere udbredt at transportere personer og gods ad vejnettet.

Da planen tog form, var forholdene noget anderledes, for da havde langt den største del af landets befolkning lang vej til togene. I heldigste fald kunne rejsen foregå med dagvognen, men de fleste var henvist til at benytte egen ridehest eller kørehest eller at gå vejen.

På denne baggrund opstod der noget, der godt kunne ligne en konkurrence blandt kandidater til Folke- og Landstingsvalg, om at love vælgerne i deres kreds en jernbane i deres område. Dette foregik i slutningen af forrige århundrede og begyndelsen af dette.

Midtbanen var en del af de baner, der mere eller mindre blev anlagt, for så kun godt ti år efter indvielsen at blive nedlagt igen, - efter at der var brugt ca. 29 mio. kroner på anlægget, hvilket var en meget stor sum i 20'erne.

Anlæggelsen af Midtbanen i dens tiltænkte helhed blev optaget i Jernbaneloven i 1908. Forud var der blevet udført et stort arbejde med at lave projekt, skabe interesse, først i de stedlige områder blandt de lokale beboere dernæst hos de bevilgende myndig-

heder og endelig hos DSB, der som nævnt ikke var særligt interesseret.

Uheldigvis stod Midtbanen nederst på prioriteringslisten, og den blev derfor først påbegyndt i 1917. Det skete i den for Hillerød forkerte ende af banen, og strækningen Ringsted-Næstved blev taget i brug i 1924, mens anden etape - Ringsted-Hvalsø - også påbegyndtes i 1917, men blev først færdig i 1925.

Tredie etape - Hvalsø-Frederikssund - blev påbegyndt i 1919, men på grund af rigets financers tilstand lå arbejdet stille i 1920-22 og 1924-26. De penge, der i 1925 blev bevilget til banen, var beregnet til broen over fjorden ved Frederikssund. Bygningen af broen påregnedes at vare 3 år, og banen skulle være færdig samtidig, hvilket også kom til at holde stik, idet strækningen gennem Horns Herred blev indviet den 16. november 1928. Broen i sig selv var på flere måder interessant. Den bestod af en 950 m lang dæmning i den vestlige side, mens den østlige dæmning var 370 m lang. Broen blev anbragt på lave piller, der endnu kan ses og er kendt som "Tandstumperne".

Broen var en jernkonstruktion, 277 m lang, hvoraf broklappen var 47 m. Når klappen var åben,

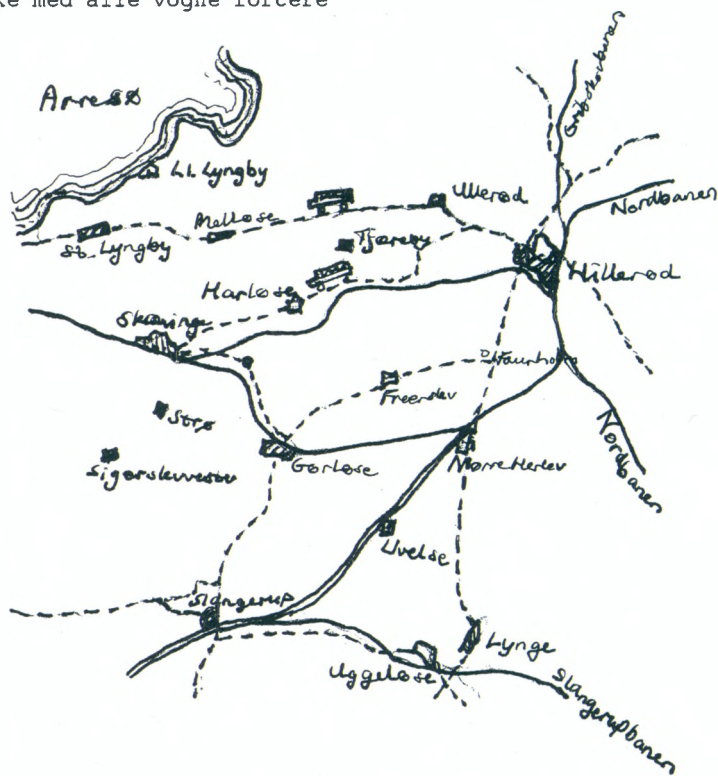
nåede den 45 m op over broen og kunne ses langt ind i Horns Herred.

Senere, da banen blev nedlagt, blev broen adskilt og sendt til Ålborg, hvor den indgik som en del af jernbanebroen over Limfjorden.

Som nævnt prioriterede DSB Midtbanen temmelig lavt. Der var indsat ret få tog på strækningen, og de, der blev indsat, var oftest meget forsinkede, fordi motorvogne og anlæg var underdimensionerede. F. eks. kunne lokomotivet ikke med alle vogne forcere

stigningen fra Rye til Kr. Såby. Det måtte først køre op med halvdelen af vognene og så vende tilbage og hente de resterende vogne, for så at samle hele toget igen i Kr. Såby.

Den 4. etape af Midtbanen - Frederikssund-Hillerød - er for folk her i området nok den mest interessante. I 1919 havde besigtigelseskommissionen fastlagt banens forløb og bestemt, at der foruden stationen i Slangerup skulle opføres 2 stationer yderligere - en i Uvelse og et billetsalgssted i Nr. Herlev.

Jord- og broarbejdet påregnedes udbudt i licitation i 1922/23 - hvis der var midler til det.

Banens åbning forudsatte en større udbygning af Hillerød Station, som var afhængig af udførelse af 2. spor fra Holte, som igen var afhængig af finansernes stilling. Derfor blev strækningen Frederiksbund-Hillerød stillet i bero i 1924-25.

På grund af en stigende arbejdsløshed blev der i 1925-26 iværksat beskæftigelsesarbejder, hvilket medførte, at jordarbejdet mellem Uvelse og Faurholm (Nr. Herlev) blev igangsat. Det skete efterhånden også på den øvrige del af banen, så både jord- og broarbejdet var fuldført, da der på tinge var stemning for at fuldføre banen. Der manglede kun skinner og sveller samt de 2 stationsbygninger i, at banen kunne åbnes, da arbejdet blev standset i 1928. Arbejdet med udvidelsen af Hillerød Station blev færdiggjort i 1932-35, men allerede i 1933 havde trafikministeren fremsat forslag om nedlæggelse af Midtbanen, men forhandlingerne i Tinget medførte, at der blev en prøvetid på 2 år. Prøvetiden for Midtbanen faldt uheldigt ud, idet der var underskud på det dobbelte af budgettet - ialt ca. 200.000 kr. Tilhængere og modstandere af nedlæggelsen beskyldte iøvrigt

hinanden for at fuske med tallene til egen fordel.

Frederiksværksbanen fremkom med et tilbud om, at den på visse betingelser ville overtage driften af Midtbanen. Blandt andet skulle banen fuldføres til Hillerød, og nødvendigt rullende materiel skulle frit stilles til rådighed. Eneret på koncession af bilruter i oplandet, etc., etc.

De skrappe betingelser blev afvist, så der kom altså ikke en færdiggørelse af Midtbanen til Hillerød. Der kom ikke til at køre tog på den strækning. Og dog.

Der var vejproblemer i Hillerød på grund af placeringen af Frederiksværksbanens lokalstation, og på grund af dens forbindelse til DSB's station.

Frederiksværksbanen (HFHJ) foreslog derfor at omlægge strækningen Hillerød-Skævinge ved at benytte Midtbanens anlæg til Nr. Herlev.

Efter en del besvær og efter at DSB havde fået ny generaldirektør, blev loven om forlægningen vedtaget i 1942. Da det under krigen var umuligt at skaffe mange af de nødvendige materialer f. eks. jern og cement - kom omlægningsarbejdet først i gang

efter maj 1945, men selv da var det svært. Spormaterialet var en broget samling af forskellige længder, vægtenheder og slidtage, og svellerne var nogle, som DSB ikke ville bruge, og de så virkelig også utraditionelle ud.

Stationen ved Nr. Herlev fik ved den lejlighed navnet Brødeskov, bl.a. fordi den lå et stykke fra byen. Viadukten ved Brødeskov Station og bivejsviadukten ved Hestehave Trinbræt, som var dele af Midtbaneanlægget, kom så al-

ligevel til at fungere efter hensigten.

Den 13. maj 1950 blev den omlagte Frederiksværksbane indviet under stor festlighed.

Neden for Enghavegaardskvarteret i Nr. Herlev ligger den ubrugte banevold som et monument over skønne spildt kræfter.

Kildemateriale:

P. Thomasen: "Midtbanen" 1977

7

Hammersholt har i 100 år været præget af teglværks-industrien. Landsbyen nævnes første gang i 1308 og hørte da under Æbelholt Kloster. I 1890'erne blev det første teglværk anlagt nord for Brødeskovvej, tæt på jernbanen. I dag er kun enkelte bygninger bevaret. Det nuværende teglværk blev anlagt øst for landsbyen omkring 1920. Fra det ældste teglværks tid stammer bebyggelsen "Teglværkshuse" øst for jernbanen, beregnet til svenske og polske arbejdere.

Kulturhistoriske cykelture

- i Hillerød og omegn

Tur 2

Favrholm, Nr Herlev,
Brødeskov og
Hammersholt

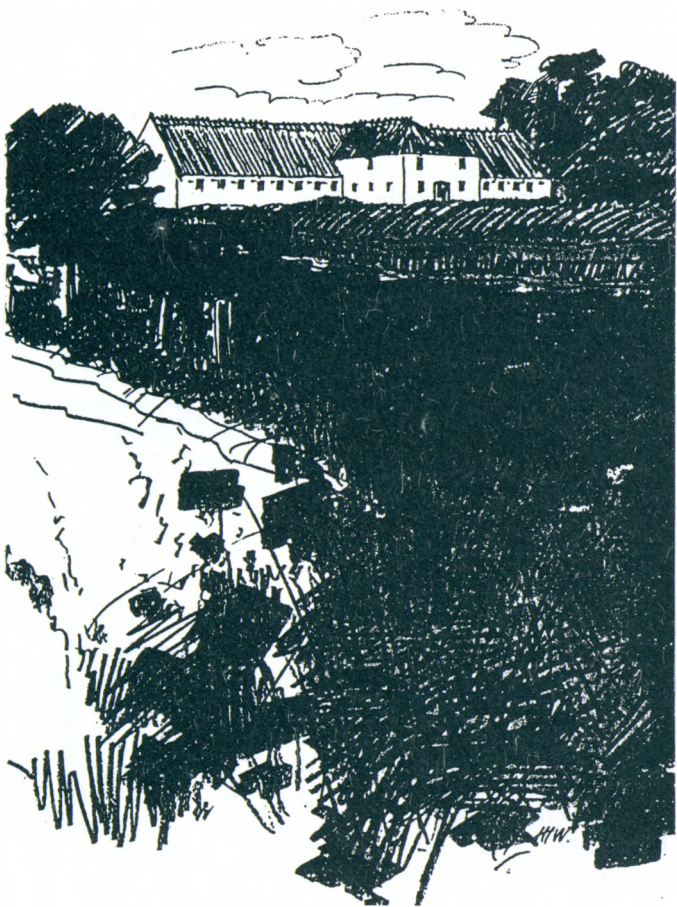
Længde ca 15 km

8

Nordsjællandsk Folkemuseum er kulturhistorisk museum for Hillerødegne med samlinger fra land og by, der vil være et godt supplement til de kulturhistoriske cykelture.

Trykt med tilladelse
fra museumsinspektør
Fl. Beyer,
Nordsjællandsk
Folkemuseum

Denne folder indgår i en række af kulturhistoriske cykelture, udarbejdet af Nordsjællandsk Folkemuseum i samarbejde med Dansk Cyklistforbunds Hillerødafdeling og Hillerød Turistforening.

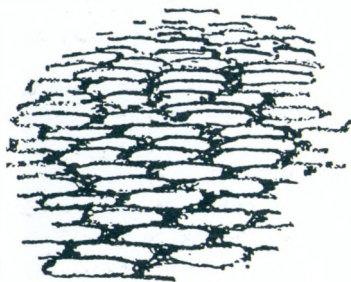
Lær egnens kulturhistorie at kende på en aktiv måde - ta' cyklen!

Bevar din arv
- værn om
kulturminderne!

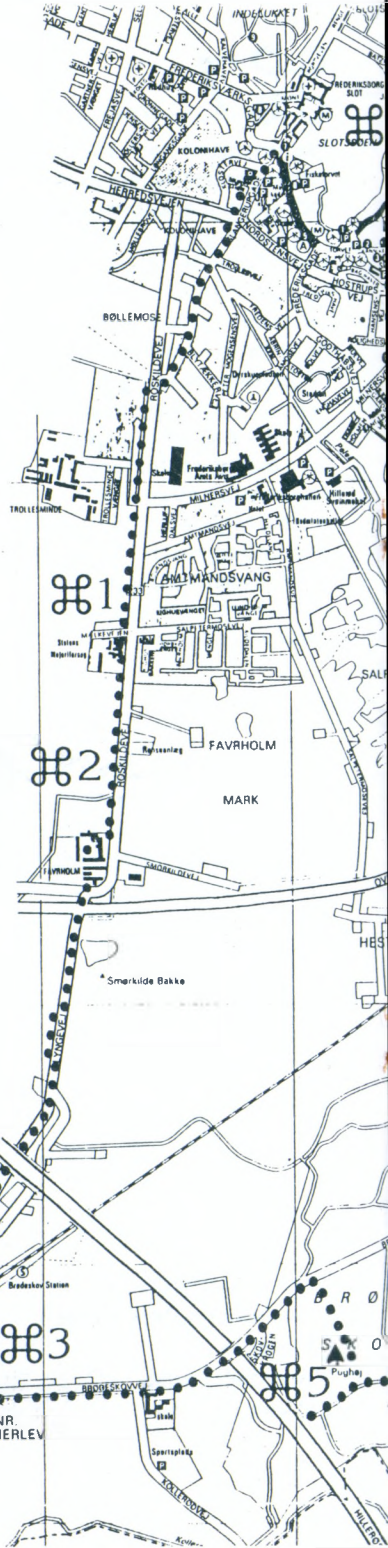
1

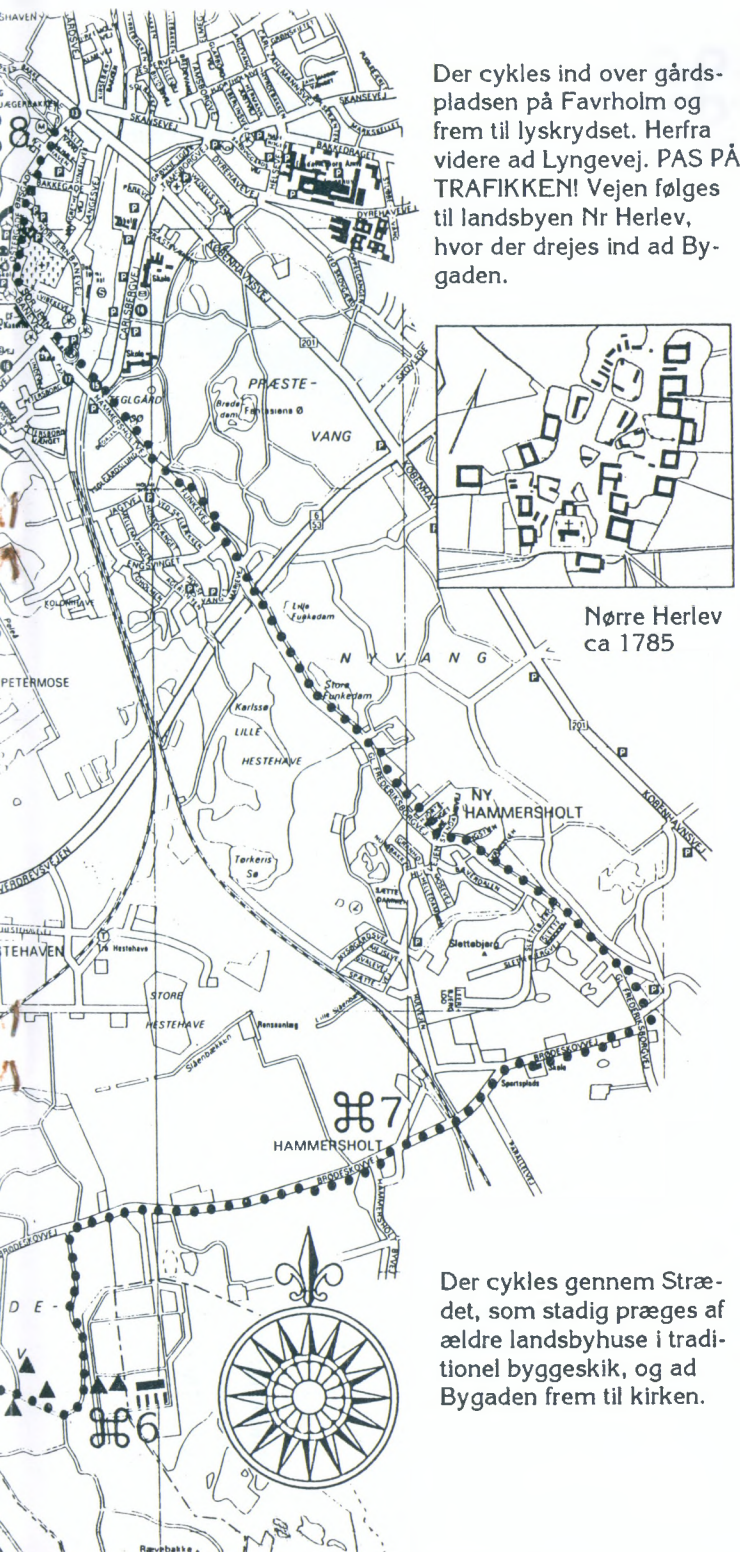
Fra centrum cykles ad Slangerupsgade, en af Hillerøds gamle udfaldsveje. Gaden har stadig en strækning med brolægning og enkelte ældre huse. Der drejes til højre ad cykelstien mod Roskilde, som følges frem til Kighusbakken.

Der fortsættes mod syd frem til et lille bækløb på højre side før gården Favrholm.

På Kighusbakken ligger det i 1990 nedlagte Statens Forsøgsmejeri fra 1923. Mejeriet var en del af de statslige forsøgsgårde Trollesminde og Favrholm (se kortet), som blev oprettet i 1917 og nedlagt i 1980'erne. Jordene var i 1700-årene stuttermarker og hømarker til "Det kgl Frederiksborgske Stutteri". Egnens bønder måtte her yde høstarbejde for at bjerger hø til de mange hundrede heste. Stutteriet blev reduceret i 1840 og nedlagt 1871.

Der cykles ind over gårdspladsen på Favrholm og frem til lyskrydset. Herfra videre ad Lyngvej. PAS PÅ TRAFIKKEN! Vejen følges til landsbyen Nr Herlev, hvor der drejes ind ad Bygaden.

Nørre Herlev
ca 1785

2

Til højre inde på marken ligger en lav græsklædt borgbanke med rester af en voldgrav omkring. Stedet, der nævnes første gang i 1364, er rester af den middelalderlige herregård Favrholm. Frederik II overtog gården i 1560, og de sidste bygninger forsvandt i 1638. Syd for det gamle voldsted blev det nuværende Favrholms hvidkalkede, stråklædte nord- og vestlænge opført i 1804-06. Øvrige længer er fra forsøgsgården

3

Nørre Herlev landsby nævnt 1211 hørte i middelalderen under Esrum Kloster. I 1700-årene lå der seksten gårde og lige så mange huse. De fleste gårde blev flyttet ud fra landsbyen ca 1785, hvor fællesdriften ophørte. Bønderne, der var kongelige fæstere, blev selvejere ca 1790. Det ældste hus er rytterskolen fra 1721 nord for kirken (nu beboelse). Småhusene, enkelte i bindingsværk, var tidligere beboet af landarbejdere på Favrholm.

4

Nørre Herlev Kirkes ældste del er det romanske skib fra 1100-årene. Hertil blev i 1300-årene føjet et tårn. Koret i de to østligste fag

Der cykles gennem Strædet, som stadig præges af ældre landsbyhuse i traditionel byggeskik, og ad Bygaden frem til kirken.

Fra kirken cykles lidt tilbage og til højre ad Herlev-gårdsvej, under omfartsvejen og videre ad Brødeskovvej. Mod nord ses over det flade land Hillerød og Frederiksborg Slot. I Brødeskov, lige efter et lille bæk-løb, drejes til højre ind ad skovvejen forbi Pughøj og frem til Svenskegrøften.

Vejen følges tilbage og videre ad Lundsbergvej frem til en stendysse. Oldtidshøjene i skoven er markeret med en trekant.

4

blev opført som erstatning for et ældre kor ca 1555. Stenene kom fra Freerslev Kirke, som blev nedrevet. Skibet blev overhængt i 1400-årene, hvorfra også de fine kalkmalerier stammer, udført af "Isefjordsværkstedet". Gravminderne vidner om, at kirken blev brugt af Hillerødborgere (åben søndage 9-18).

5

Svenskegrøften blev anlagt i 1574 på Frederik II's befaling og gravet af nordsjællandske fæstebønder. Anlægget var led i et større kanalsystem for at skaffe vand til søen omkring Frederiksborg Slot. Navnet "Svenskegrøften" stammer fra ca 1720, hvor svenske krigsfanger uddybede grøfterne.

6

Brødeskov nævnes første gang i 1682 og var oprindeligt fælles skov for landsbyerne Nr Herlev, Hammersholt, Børstingerød og Kollerød. I skoven er der bevaret flere oldtidshøje, blandt andre den 25 meter store og 3 meter høje "Pughøj", restaureret 1938, samt stendysserne "Kongestene", hvorfra den ene er tilgængelig og ligger ved vej-siden med sin store granit-dæksten (se kortet).

Lundsbergvej følges ud til landevejen, hvor der drejes til højre mod Hammersholt.

Der fortsættes over jernba-nen, anlagt i 1864, S-bane i 1968, og frem til Gl Frederiksborgvej, hvor der drejes til venstre mod Hillerød. I Ny Hammersholt følges cykelstien mod Hillerød, hvor turen kan afsluttes med et besøg på Nordsjællandsk Folkemuseum i Helsingørsgade 65.

(Kulturminderne Ny Hammersholt - Hillerød er beskrevet i Tur 1).

Løsninger til Børneopgaver
labyrint: nr. 2
grødfade: 10 stk

Babettes julegilde

Af Inger Krogsdal.

Allerede sidst på sommeren opstår ideen til en ganske anderledes jul end de foregående.

Babette har nu i adskillige år ladet julen komme og gå, som den ville. Naturligvis har hun sørget for juletræ og gaver og et par familiemedlemmer på julebesøg, men det foregår indenfor ganske beskedne rammer, og uden at der bruges ret megen tid på at gøre det festligt, og det skønt Babette i virkeligheden elsker det festlige, det spontane og overraskende. Hun deltager ofte i festligheder, men altid foranlediget af venner og familie. Alle tanker om jul, der kommer i utide, d.v.s. før 1. december, plejer hun at skubbe bort. Efter beslutningen om, at det i år skal være anderledes, mærker hun ofte blandede følelser i sig, netop fordi hun selv er modsætningsfyldt og finder behag i aktive udfordringer, og samtidig hylder en stille og rolig livsførelse. Men da hun også er præget af stædighed og udholdenhed, står beslutningen fast: Hele familien skal i år inviteres til højtiden, en anderledes jul end Babette er vant til. Allerede i september bliver indbydelserne sendt ud:

"Kunne I tænke jer at holde jul hos mig i år med fest, hygge og alle juletraditioner i højsædet?"

De fleste modtager indbydelsen med glæde, nogle også med forundring over Babettes påfund. "Ja tak", er svaret. Kusine Miriam kan dog ikke komme. Hun har for længst aftalt et besøg hos en veninde i England. Onkel Anton hører hun slet ikke noget fra. Underligt - men han må jo ikke være interesseret. Ja, så bliver det til 19 ialt konstaterer Babette, og så starter forberedelserne for alvor.

Først er det huskesedler og planlægningslister, der hober sig op på skrivebordet, og fra midten af oktober bliver alle de sædvanlige fritidsaktiviteter indstillet. Indkøb, rengøring, bugning - hver dag bliver der taget et lille tag. Det går planmæssigt, og da adventstiden kommer, er alt klart til at julen og festlighederne kan tage huset i besiddelse.

Babette pynter op overalt i huset, og nogle dage før jul ankommer hendes to niecer, Louise og Hanne. De har fået tidlig skoleferie, og mens de nyder friheden og forventningens glæde, er de meget ivrige efter at hjælpe Ba-

bette med forberedelserne. Deres tøsede fnisen, deres smådrillerier og deres glade sange lyder over hele huset, mens de støver af, rører i gryder og skåle, løber ærinder og fremtryller de sødeste kravlenisser og engle. Det sidste er deres foretrukne beskæftigelse og medfører, at

nisser i mere eller mindre komiske stillinger invaderer alle husets gardiner, og en hel hærskare af engle svæver rundt om lampen i dagligstuen.

To dage før jul modtager Babette sin søster, som har tilbudt at hjælpe med maden, og hun med-

bringer i sin kuffert postej-forme, bestik og fade, for at supplere Babettes beholdninger.

Det bliver travle dage for de to søstre, som samtidig helt må give sig julestemningen i vold på grund af niecernes munterhed og deres iver efter at agere juleengle ved at hjælpe søstrene med køkkenarbejdet.

Lillejuleaften bruger Babette flere timer på at pynte juletræet, der størrelsesmæssigt er en direkte modsætning til det lille træ, hun ellers plejer at have stående på et blomsterbord i hjørnet af dagligstuen i juledagene. Derefter klæder hun sig om i rød bluse, ankellang nederdel og det lange hjertemønstrede juleforklæde, hun har anskaffet til denne dag, og i mørkningen, da to biler med julegæster ankommer, står hun på trappen med lys i hånden og tager imod dem.

Onkel Henry er helt overstadig: "Herligt at kunne se frem til tre dage her i Babettes hus, hvor man kun skal tænke på jul og hygge og glæde".

Tre kusiner, som helt bogstaveligt er kommet fra hver sit verdenshjørne, erklærer sig straks som hensatte til en drømmeverden, da de træder ind i Babettes jule-smykkede og stemningsfyldte stu-

er. Efter aftensmaden samles alle i dagligstuen, hvor kusine Amalie yderligere puster til julestemningen ved at spille kendte julemelodier på klaveret. Ellers består lillejuleaftensaktiviteterne i gruppevis at løse sjove opgaver om jul og juleskikke, og Louise hører for første gang udtrykket "Kattens juleaften" om lillejuleaften. Hun bliver fascineret af udtrykket og insisterer på at sørge for en ordentlig kattejul. Hun tager en lille klat risengrød og en stump flæsketeg og stiller ned i det kælderum, hvor katten holder til om natten, og tillige får hun en lille grangren stillet op i en tom garntrisse. "God jul, lille mis".

Juleaftensdag ankommer de sidste julegæster. Da Babettes unge nevø Kurt og hans kone indfinder sig med deres lille 2 årige søn Mikkell, er der ikke ro i huset

mange øjeblikke. Mikkelt elsker at trampe på trapperne og at løbe fra rum til rum og lade dørene stå åbne. Han buser lige ind i tante Gertruds værelse, mens hun forsøger at få en middagshvile, så hun er lige ved at miste tålmodigheden, men det lykkes da at få en lille lur til sidst.

Uroen bliver ikke mindre, da de to unge læmler Georg og Leif gør deres entre. De forsøger hele tiden at være vittige og højtrøstede. Ikke alle bliver klar over, hvor store overdrivelser, der er i det væld af skolehistorier, de disker op med.

Sidst på eftermiddagen sendte Babette alle gæsterne til julegudstjeneste i kirken, mens hun selv blev hjemme for at færdiggøre middagen.

Spisestuen har været aflåst i flere dage, efter at Babette har pyntet derinde, og kun de to søstre har haft adgang dertil. Men klokken 18 bliver gæsterne afbrudt i deres meningsudvekslinger om oplevelserne i kirken, præstens prædiken, trængselen i kirkerummet og lille Mikkels højtrøstede udgydelser, som vist nok blev hørt af alle i kirken, og nu bliver døren til spisestuen åbnet, og alle går ind med en fornemmelse af at betræde en fornem riddersal. Babette har pyntet

overdådigt med blomster og lys og fokuseret på de to punkter, der er værd at lægge mærke til, det smukke udskårne dækketøjsskab og det store spisebord, hvor julemaden står festligt og indbydende arrangeret.

Med en andægtig følelse går gæsterne til bords, og mens de spiser de sprødstegte ænder og det lækre tilbehør og nyder den gode vin, føler de ikke alene varme og velvære, men mærker en glæde brede sig i deres krop og sind.

Babettes svoger har forberedt en juletale, som dels består i en formaning til familien om at påskønne alle julens gode gaver også i livets møjsommelige og problemfyldte situationer, og dels i en hyldest til Babette for hendes gode påfund.

Også den unge Leif har forberedt sig til feststunden. Hans causeri: "Skolejul" er overdrevent fantasifuldt, men så morsomt og medrivende, at alle giver ham deres fulde bifald, og han rødmer langt ned ad halsen.

Mandelgaven, den sløjfepyntede marcipangris, tilfalder naturligvis den lille Mikkelt, som slet ikke kan lide ris à la mande, men efter Babettes snildt tilrettelagte arrangement, finder Mikkelt alligevel mandlen.

Dansen om juletræet strækker sig fra det højtidelige med Babettes valg af julesalmer til det muntre og lystige med juleviser og lege valgt af de unge deltagere og slutter med "På loftet sidder nissen", valgt at Mikkell og med onkel Henry som julenisse, der fortsætter med gaveuddelingen. Mens Babette læser julefortælling for sin lyttende familie, slutter lille Mikkels juleaften, da han falder i søvn ved siden af juletræet. De øvrige gæster bliver beværtet med kaffe, julekager og knas, og de levende lys brænder, lige til den sidste gæst er gået i seng.

Både niecerne og ikke mindst Leif

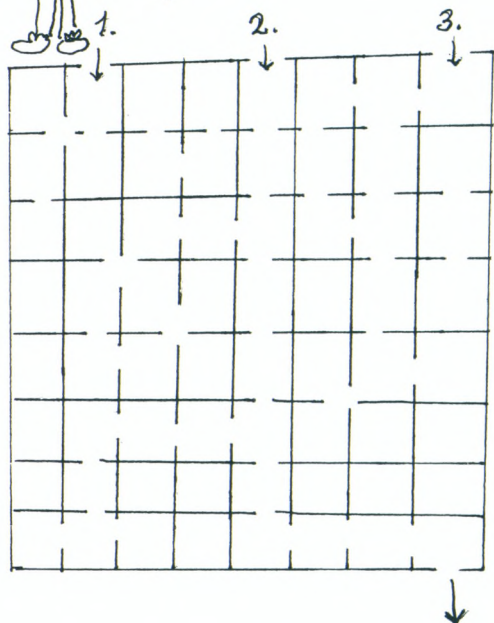
og Georg er utilfredse med, at julesneen udebliver, så motionsturen 1. juledag må foregå i fugtigt vejr med masser af vandpytter på veje og stier, hvilket da også bevirker, at Hanne ved et øjeblik uopmærksomhed styrter på alle fire i en vandpyt, og da faster Ellen vil trække hende op, skrider hun i muddret og bliver næsten lige så våd og mudret som Hanne. Mærkværdigvis afstedkommer det en næsten uhæmmet munterhed hos hele flokken, og denne munterhed varer ved under den efterfølgende julefrokost, hvorefter matheden sænker sig over selskabet.

Da 2. juledags aften er nået, og Babette har taget afsked med de sidste gæster, rydder hun nødtørftigt op i dagligstuen, tænder lysene på det store juletræ og sætter sig i sin mageligste stol. Mens lysene brænder ud, nyder hun freden og stilheden og gennemgår i tankerne de tre dages oplevelser med sine gæster og dvæler med glæde ved hver munter episode, hver hyggestund og alle de travle stunder, dagene har været fyldt med. Hun føler sig umådelig beriget, og samtidig gennemstrømmes hun af en stor tilfredshed ved at kunne se frem til mange juleaftener i fremtiden i ganske beskedne rammer, uden de store forberedelser og uden de store afvigelser fra hverdagen.

Børneopgaver

hjælp den sultne nisse hen til
fadet med risengrød

Af Rebecka Werchmeister

Hvor mange fadefulde
risengrød har nissen Nils spist?
Tæl de tomme fæde.

Med spejderne i England

Af Anders Rubinstein

Vi - 14 spejdere og 4 ledere fra Brødeskov Gruppen - startede med at tage toget fra Hillerød til Københavns Hovedbanegård. Fra København tog vi med IC3 toget til Esbjerg. Fra Esbjerg sejlede vi med Dana Anglia til Harwich. Det tager 18 timer. Dernæst tog vi toget til London; og fra London tog vi til York.

I York sov vi hos nogle spejdere. Den næste dag blev vi kørt til lejren, den hed "Friendship 91". Der var omkring 2000 spejdere fra mange forskellige lande. De kom fra England (naturligvis), men også fra Danmark (kun os fra Brødeskov), Tyskland, Sverige, USSR, sågar også fra Egypten. Hver dag skulle vi lave forskellige aktiviteter, f.eks. motorcross, mountainbike, kajak og mange andre ting.

Rosentræet

Af Knud Jensen.

Der stod et rosentræ udenfor havemandens hus, der lå på en bakke i den ene ende af den store have. Huset og bakken var omgivet af træer og buske så langt øjet rakte. Det gav god ly for vind og vejr, og solen kunne hele dagen sende sine varme stråler ned til huset.

Havemanden havde netop plantet rosentræet på den særligt lune og rare plads.

Rosentræet var lidt fortumlet efter flytningen og følte sig endnu ikke helt hjemme på sin nye plads. Lidt vemodigt lod det tankerne vandre til det sted, hvor det tidligere havde stået, og til alle de vidunderlige oplevelser, det havde haft der.

Det var vokset op i slotsgartnerens væksthuse, hvor det stod godt beskyttet mod årstidernes skiftende vejrforhold. I væksthuse var der altid dejligt varmt, så rosentræet blev rigtig godt forvænt, mens det voksede sig stort og kønt. For det meste stod det og beskæftigede sig med sine egne tanker og følelser. Det deltog ikke meget i de andre planter snakken og sladren. Det holdt mest af at stå og lytte indad i sig selv og mærke, hvordan lydene omkring det fandt genklang i dets indre og gjorde det jublende lykkelig.

Så en lun forårsdag blev det plantet ud i et bed lige udenfor et af vinduerne i slottets musiksalon. Det følte straks, at der var det rart at være, for der var både sol og en dejlig mild luft. Her kunne det også rigtig høre videnes stemmer, når de tog fat i træernes løv. Og fuglesangen. Det fornemmede helt ned i de dybe

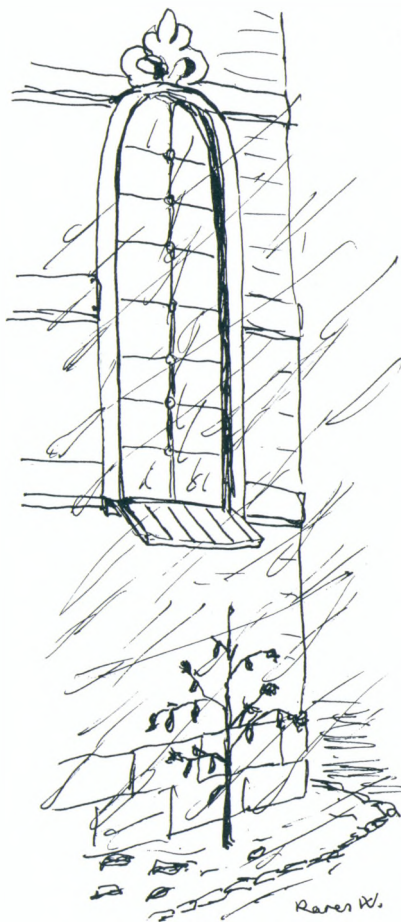
rødder, at her ventede der det mange herlige oplevelser.

Slotsfruen havde bestemt, at den sommer skulle de unge døtre have undervisning i musik og sang, og derfor havde hun indforskrevet en dygtig musiklærer. En lun forsommerdag skulle undervisningen begynde.

Vinduet udfor rosentræet blev lukket op, og pludselig hørte det musikens toner. Selvom der til at begynde med kun blev spillet og sunget skalaer, syntes rosentræet, at det var det skønneste, det havde hørt, og mere end nogen lyd, det hidtil havde hørt, fandt disse toner så meget genklang i dets indre, at det sitrede i det fra rodspids til de yderste kviste, og det forstod da, at det optog musikken og sangen i sig.

Det blev en varm og lang sommer, og hver eneste dag stod rosentræet ved det åbne vindue og lyttede til tonerne, der mere og mere sprudlende lød ud til det. Det var så betaget af det, og det lagde egentlig ikke rigtig mærke til, at det mest lyttede til de toner, der af sig selv blev skabt i dets indre, og det lagde slet ikke mærke til, at dagene blev kortere, at vinduet for længst var blevet lukket, og at det og de andre træer mistede bladene.

Da efteråret gled over i vinteren, og det begyndte at fryse og sne, mærkede rosentræet, at dets livsforhold også kunne mærkes af ubehagelige oplevelser. Den kolde vinter var hård ved rosentræet. Flere af dets grene og nogle af dets rødder blev ødelagt af frosten, så da foråret endelig kom med mild varme, havde rosentræet lidt svært ved at komme i gang med at skyde kviste og blade.

Det forår kom havemanden og besøgte sin ven, slotsgartneren, som viste ham rundt i slotsparken. Da de kom til det lidt forpjuskede rosentræ, så slotsgartneren, at det havde taget skade af frosten, og at det derfor ikke mere var pænt nok til at være i parken. Han gav besked om, at det skulle fjernes. Havemanden syntes, at det var synd for det lille rosentræ, og han bad sin ven, om han måtte få det. Så ville han passe og pleje det, så det måske blev et kønt rosentræ igen.

Sådan gik det til, at rosentræet var kommet til at stå ved havemandens hus, hvor det allerede følte sig så godt tilpas, at dets blade var begyndt at folde sig ud, men det dvælede ved minderne om forrige sommers oplevelse af sang og musik.

Gennem minderne blev de oplevelser igen så levende for rosentræet, at det ubevidst begyndte at nynne en forårssang, det ofte havde hørt fra musiksalonen, og snart lød sangen ren og klar fra det lille træ.

Alle træer i haven lyttede stille til den smukke sang. Ja, selv de altid med deres blade raslende løvtræer blev helt tavse. Noget så smukt havde de aldrig hørt før.

De mørke graner fangede først melodien og begyndte at nynne med. Lige efter faldt de lyse birketræer og lave pilebuske ind i sangen, og endelig - og lidt usikre - sluttede de høje bøgetræer sig til koret, og sangen var nu ikke mere en sagte nynn. Den var blevet til en kraftig sang.

Rosentræet tav forskrækket. I et nu var alle de gode minder borte, og rosentræet kneb en lille tåre over det, men da alle træerne så ud til at være ret flove over, at de havde gjort rosentræet ked af det, fattede det alligevel interesse for dem og udbrød: "Jamen, I kan jo godt synge. Men I må ikke synge sådan en lille sart melodi med så megen kraft, for så kvæler I den".

En af de mørke graner fattede sig hurtigt og spurgte rosentræet: "Du ved så meget om, hvordan sange skal synges. Vil du ikke godt lære os det, så vi alle kan synge og have det rart sammen?"

Det lille rosentræ betænkte sig et øjeblik og sagde så: "Det vil da være en god ide. Så kan vi både bruge tiden fornuftigt og have det rart sammen". Og sådan blev det.

Den sommer blev der sunget og leet meget omkring havemandens

hus. De træer og buske, som af den ene eller anden grund ikke var med, fornemmede, at det, der foregik, på en måde også berørte dem. De lyttede interesseret, når sangens toner fyldte de lune sommerdage og de lyse sommernætter, og rosentræet var så optaget af sin nye rolle, at det rent glemte sine svagheder.

Tiden gik. De lune, lyse sommerdage blev til mørke, triste efterårsdage, som igen hurtigt skiftede til vinterdragt.

Rosentræet havde svært ved at klare kulden den vinter - og den næste, og selv om havemanden gjorde alt, hvad der stod i hans magt for at beskytte rosentræet, var det hvert forår mere medtaget end året før.

Dette forår betragtede havens træer med meget bekymrede miner rosentræet. Det havde meget svært ved at komme i gang, kunne de se, og de var rådvilde med, hvad de kunne gøre for at hjælpe det.

Så en dag, da granerne havde skudt nye lyse skud, og de andre træer havde fået lysegrønne blade, foreslog en af bøgerne, at de skulle prøve at synge en sang for rosentræet - måske det kunne hjælpe. Det syntes alle, at det var en god ide, og da rosentræet hørte sangen, var det ligesom dets kraft vendte tilbage, og det glemte, hvad det havde lidt i vinterkulden. Kort tid efter var de alle igen i gang med sang, latter, musik og lystig snak.

Det blev en herlig sommer, - men årstidernes skiften lader sig ikke stoppe. Allerede i november satte det ind med kulde, som gradvis blev strengere og strengere.

Julesneen lagde et tyndt hvidt tæppe over den store have, og rosentræet følte det, som om det havde fået et let varmende tæppe breddt ud over sine forfrosne grene, og selv om dets rødder var som isklumper, lavede det lidt op. Men rosentræet lagde ikke mærke til, at frosten var blevet endnu hårdere, og at det var ved

at bukke under for kulden, for i tankerne vandrede det tilbage til den vidunderlige sommer ved slotstets musiksalon. Det mindedes med et en sang, det havde hørt den yngste af slotsfrøkenerne synge. Den handlede om en rose, der voksede op af frosset jord. Rosentræet syntes, at den sang var så køn, og trods sin pine samlede det alle de kræfter, det havde tilbage, og begyndte at synge den lille sang.

Det blev en forunderlig jul for træerne og buskene i den store have, for mens de stod og krykkede sig for at modstå den stærke kulde, hørte de pludselig en lys og klar stemme, der sang:

*En rose så jeg skyde
op af den frosne jord ..*

Sangen, der på én gang var smertefuld og alligevel inderlig og jublende, tryllebandt dem, så de alle lyttede meget betaget og følte sig berørte af sangens toner, der fyldte deres indre som med ukendt varme.

Den rose fin og lille

*Den lyse for os ville
og sprede mørket her*

Det sidste af sangen blev sunget med resten af den kraft, som var i rosentræet. Træerne og buskene blev ved at nynne sangens melodi for sig selv, længe efter at rosentræet var blevet tavs. De forstod, at det var en afskedsgave fra rosentræet, fuld af jubel, der overdøver de smerteligste tab.

Kommenteret af H.K. Ejlskov

Vi har klippet fra Brugsforeningsbladet 1931. Flyve-brev af Dr. H. Herz.

Indledningsvis gøres opmærksom på, at det foregår i flyvningens - om ikke barndom - så i hvert fald i dens ungdom.

Med østens pil

Jo, jeg har været mere end 14 timer oppe i luften og fløjet over 2000 km - altså mere end det femdobbelte af Jyllands længde - blot for at kunne fortælle, hvordan det er: en flyvetur fra Wien til Østen, til Balkan! Østrig, Ungarn, Tjekkoslaviet, Jugoslavien, Rumænien - fem lande jeg har set oppefra i løbet af en halv dags tid - lige så meget, som man bruger for at nå fra Jylland til København! Men der var større modsætninger mellem flyveturens to yderpunkter, end der er mellem øboer og jyder, det kan De tro.

Endvidere at vi af hensyn til rejseskildringens længde "kun" har medtaget det, der (meget apropos) omhandlede Jugoslavien anno 1931.

Jugoslavien var på det tidspunkt et meget ungt kongedømme. Proklameret i 1919 som en føderativ stat under navnet: Serbernes, Kroaternes og Slovenernes Kongerige!. Jugoslavien kaldes af mange historikere "Et lille Europa".

"Østens Pil" - et romantisk navn for en flyvemaskine, som dag ud og dag ind tilbagelægger denne kæmpetur, der med jernbanen ad den mest direkte vej ville tage mindst den firedobbelte tid. Lige fra Paris går det over Strassburg - Nürnberg - Prag til Wien og så videre til Budapest - Belgrad - Bukarest og Konstantinopel. Det er den længste strækning, som kan rejses med flyvemaskine efter en regulær flyveplan (jeg havde nær sagt "køreplan").

Jeg flyver tidligt om morgenen

solen i møde, da maskinen hæver sig over storbyens høje tårne. - Donaufloten skimtes under os igennem en let tåge som et fortryllet landskab under havets blå bølger.

Nej, der kan ikke holdes noget hemmeligt for "Østens Pil". Den store fugl, som har plads til 8 personer foruden flyveren og radiotelegrafisten, er nu på vej til Belgrad.

Men vi har dårligt vejr - det regner og blæser, som om vi skulle tvinges tilbage; men "Østens Pil" trodser naturens vold, og selv om nu også tågen kommer og indhyller os i en næsten uigennemtrængelig sæk, så suser vi videre med 150 km fart. Sydpå!

Vejret er blevet helt slæmt; mig gør det imidlertid ikke noget, thi jeg er både sø- og luftstærk; højdemåleren viser nu at maskinen kun flyver 50 meter over jorden. Piloten gør kun dette, når det er meget usigtbart, - men pludselig ser vi et hul i tågen - en flod snor sig langsomt igennem landskabet - Theissfloden, som munder ud lidt længere sydpå i Donaufloten. Nu har vi en vejviser, som vi følger meget nøje, da skumringen allerede er faldet temmelig stærkt på, og natten næsten er brudt frem.

Og endelig tager min medrejsende mig ved armen og rusker i mig: Se nu, der er himlen, der sydpå! - Virkeligt! Skyerne er trukket bort, som om det var scenen i et teater og stjernerne funkler, som var de næsten lige ved siden af os. Nu ser vi også nedenunder os landsbyernes vejbelysninger, som rækker af Sankt Hansorme i sirlig orden. En lyskaster leger med sine stråler frem og tilbage over en spejlende flade - Donauflodens brede bånd, der som mørkt sølv upåvirket og roligt flyder igen nem nattens mørke. Og pludselig - se nu - som en uhyre, gylden edderkop breder Belgrad sine gader og veje ud under os og samler dem i hovedstrøget "Teraz-zia", som ligger helt oppe, hvor Donau og Savefloden mødes. Endnu den samme aften - efter en dobbelt Landing på den natlig - oplyste flyveplads i Zemun, hinsides Donaufloten, tager vi derover til Jugoslaviens Hovedstad, Belgrad, nøglen til Orienten. Aldrig var et navn bedre anvendt, aldrig en by bedre og kønnere anlagt. Jo, Belgrad vil snart blive hovedbyen på Balkan.

Der går lange tråde - ligesom fra en edderkop - fra Belgrad til det gamle Serbien og alle de andre nye lande, som er kommet til efter krigen: Kroatien og Slavonien, Bosnien og Herzegovina, Dalmatien og Montenegro. Der går

mange gyldne veje til disse rige lande, hvor jern- og kulminer, guld og kobber, aluminium og kviksølv findes. Men landets største skatte er dog de uhyre skove og de pragtfulde naturskønheder - Adriaterhavets blå bølger og Sydserbiens sorte bjerge. Her kan man gå med åben skjorte i juletiden, og de fineste blomster, de fineste broderier og den fineste tobak stammer herfra.

Jo, det er et rigt land, et land, som arbejder sig fremad, og det er ganske sikkert, at også Danmark vil yde sit bidrag dertil, ligesom det har hjulpet til, at Østersøstaterne er kommet frem. Her er noget at gøre for Danmarks

industri, og dansk arbejde kan finde en god modtagelse hos de jugoslaviske bønder. Derfor er det også godt og naturligt, at man lige har oprettet et gesandtskab i Belgrad - byen som forener alle modsætninger i sig, lige fra en gammel fæstning (Kalimegdan), til den meget moderne hovedstad og de meget skumle kvarterer. Det er en af de tre byer i Europa, hvor der bygges mest i disse tider (Sevilla og Helsinki er de to andre). Således er denne by, hvor krigsfaklen tændtes i 1914 af en østrigsk baron og en russisk greve, bleven fremtidens by, og selv om der endnu er meget at forbedre, kan man roligt stole på dette folkeslag. Jugoslaverne er dygtige, villige og intelligente.

Engfesten '91

Ny Hammersholt

– før verden gik af lave

Af Sv.E. Pedersen & E. Andersen

Vi er to generationer samlet om kaffebordet og diskuterer "gamle dage".

De "ældre" fra området er Ellen og Kaj Christensen og Inger og Henry Andersen fra Ny Hammersholt. De har boet i området i henholdsvis 56 og 46 år.

Ellen og Kaj kom hertil i 1935. De boede først i Johannesminde ved Gl. Fredriksborgvej, en ejendom der dengang var uden indlagt vand og afløb samt blev oplyst ved petroleumslamper. Området

var udpræget landligt og lå smukt med de store bakkedrag og vid udsigt. Beboelserne var sparsomme. Så vidt de erindrer, var der kun bindingsværkshuset, hvor den kendte cykelrytter Willy Falck Hansen boede, Villa Pax, Bakkely, gartneriejendommen ved skoven (nu ruin), Bævermandens hus, Chokoladehuset (det stråttækte hus i svinget), Høvelsgaarden, Petra's hus samt enkelte andre.

Efter nogle år blev der udstykket grunde, og Ellen og Kaj købte en grund på 3000 alen til 1500 kr. De havde passende arvet pengene

efter farmor, så derfor havde de råd til købet. Det var ikke tider til opsparing. Deres nye hus blev opført for ialt 8500 kr. af murermestre Hansen & Graversen samt tømrer Hans Olsen. Kaj gravede selv grunden ud. En nabo kom og spurgte, hvad prisen for det nye hus mon ville være. Og da han hørte den svimlende sum, advarede han meget om at sætte sig i sådan en udgift! Forud for byggeriet skulle indhentes tilladelse fra Fredningsstyrelsen - fik de en påmindelse om. Dette gjaldt iøvrigt også for senere tilbygninger. - Henry indskyder, at han engang søgte tilladelse til en tilbygning og fik det svar: "Ja, ja. Byg bare - kønt ser det jo ikke ud!"

Gl. Frederiksborgvej var smal og uden lys - dog med asfalt. Der var en dyb vejgrøft i venstre side, så man skulle se sig godt for, når man fulgte gæster ud. Engang fik Ellen en tur i grøften, da hun var ude for at sige farvel.

Kaj er uddannet slagter, men i krisetiderne i 30'erne måtte han tage det arbejde, der bød sig.

Det blev som chauffør hos en entreprenør, der handlede med byggematerialer. Det var hårdt arbejde - af- og pålæsning skete med håndkraft. Lønnen var ikke

høj, men priserne var selvfølgelig derefter: 5 pund hakkekød for 1 kr.

I sin fritid tog Kaj ud som hjemmeslagter i området. Mange mennesker havde en gris, der blev slagtet til jul. Blandt teglværksarbejderne var det almindeligt, at de var uden arbejde i frostperioder. Så klarede de sig igennem de sløje tider ved at have et par grise, en tønde saltsild og nogle kartofler. Det tog Kaj ca. 3 kvarter at slagte en gris - fra grisen blev hentet i stalden til den hængte til afkøling på stigen op ad muren. Men - griner han - så skulle jeg lige have frokosten med, lidt kogesild og en dram, så kunne der godt gå nogen tid.

Ellen passede hus og børn, men havde lejlighedsvis job på Bakkegaarden (der kunne børnene være med) bl.a. i høsttiden. Hun tog kornneg fra selvbinderen og satte neg i hobe og var med til læsning, så sveden løb i strømme. Hun var også med til kartoffeloptagning og mindes, hvor ondt hun havde i ryggen - ja nærmest over det hele - i de første dage - efterveer af den ubekvemme arbejdsstilling. Timelønnen var 50 øre!

Forsyningen af dagligvarer i området var fin. Der var to køb-

mænd. Den kørende slagter, fiskemand, brødmænd (ja, der var indtil flere), og mælke­mand kom regelmæssigt. Så det var kun, hvis der skulle gøres større indkøb, man tog til Hillerød. Der kom også en bus 2-3 gange om dagen (Ganløse-bussen - den kørte endda til Gl. Hammersholt!).

Under krigen var tiderne særlig strenge. Brænde kunne man ikke få - der blev kun bevilget 1 rum­meter brænde til opvarmning og madlavning. Derfor skaffede alle sig brændsel, hvor de kunne komme til det. Ingen gik i skoven uden at medbringe en kurv til grankogler - de var gode til komfuret.

Der var også mangel på kak-

kelovne. Da Inger og Henry flyttede ind i deres hus, måtte de vente et par måneder, før kakkelloven blev leveret - og de fik kun een til hele huset.

Der var også et brandkorps på egnen bestående af 8 faste mænd. Både Kaj og Henry var udpegede medlemmer af det. Henry dog kun, til han blev sognefoged. Der blev holdt brandøvelser forår og efterår - det var ret spændende. Derimod var de rigtige brande knap så morsomme. En juledag, hvor Kaj skulle til barnebarnets dåb, blev der kaldt til brand. Efter nogle timer kom han hjem og fik en hastig frokost, og så afsted igen. En anden gang var der brand i en tørvesmuldbunke på

teglværket. Det tog flere dage at slukke ilden. Henry og Kaj husker tydeligt, hvor strengt det var - og hvor beskidte de blev. Det var ikke et arbejde, de blev rige af; de fik 15 kr. for at møde.

Kaj var også medlem af det lokale vagtværn under krigen. De var ialt 6 mand udover sognefogeden. Man blev udnævnt af sognefogeden (Larsen) - det var en borgerpligt - og blev udstyret med knippel, stavlygte, hat og fløjte. Det var nu ikke de store farlige sager, der var herude. Lidt smårapserier og lignende. Det var ubehageligt at skulle ud til folk, man kendte jo hinanden, og tiderne var dårlige, så det var vel let at fristes til at "organisere" lidt for at tjene lidt ekstra.

I de strenge snevintre var der tvungen snekastningspligt. Sognefogeden udkommanderede folk og tilrettelagde arbejdet. Hvert område skulle stille med et antal mand, som så skulle rydde sognevejene.

Telefon var også en mangelvare - ikke apparaterne, men det at få eget nummer. Man havde parts-telefoner, d.v.s. 4 familier delte et nummer, men havde så hver sit bogstav tilknyttet, f. eks. 858 v, x, y, z. Ville man ringe op, tog man røret af og spurgte: "Tales der?". Hvis der ikke blev svaret, kunne man så

ringe centralen op og bede om at blive ekspederet, ellers måtte man skyndsomst lægge på igen for ikke at lytte til de andres samtale. Inger husker, at da købmanden startede sin forretning, kunne han ingen telefon få det første års tid, men måtte komme og låne, når han havde brug for det.

I fritiden kom man sammen med naboerne. Kom til kaffe hos hinanden og udvekslede nyheder. En overgang havde mændene en kortklub. Konerne var med, men deltog ikke i spillet. De sad inde ved siden af og strikkede (ofte med optrævlet garn - det var temmelig umuligt at købe nyt). De betalte et kontingent - konerne 50 øre - ligesom de småpenge, de evt. vandt fra hinanden, som regel kom i kassen. Formuen blev en gang om året brugt på en udflugt, bl.a. til København med teatertur. En anden gang gik turen til Svendborg på Fyn og omfattede overnatning, teatertur samt middag. Den tur kostede dog 2 års kontingent. Også efter familiefester, f. eks. konfirmationer, kom man sammen. Så holdt man andendagsgilder - som Inger siger - med hele sognet. Men ellers var det populært at komme i Forsamlingshuset, f. eks. til dilettant, både som aktører og tilskuere (både Kaj og Henry har taget en tårn i bestyrelsen). Hugo Nielsens Danseinstitut havde

danseskole. Der var også gymnastik i salen. På skolen arrangerede Husmandsforeningen kjolesyning og broderi. Til fastelavn arrangerede man fastelavnsridning rundt i sognet og samlede ind til punchen, som skulle drikkes ved aftenfesten i Forsamlingshuset. Deltagerne i optoget var festligt udklædte. Det var jo "strengt" at ride sådan rundt, så de blev ofte trakterede med lidt at styrke sig på, så af og til var humøret højt, når de nåede aften. Så blev der holdt fest med revy med forskellige hip til områdets "spidser" eller hvem, der ellers havde gjort sig bemærket. Da området i 1960'erne blev udbygget, fik det navnet "Ny Hammersholt". Af praktiske grunde,

idet ingen kunne finde ud af, hvad og hvor i Hammersholt, der blev talt om. Senere kom der også nummerskilte på alle husene. Tidligere blev der bare skrevet Kaj Christensen, Hammersholt, på brevene, og så var det bare, om posten "læste brevene og af indholdet kunne regne ud", hvilken Kaj Christensen, det drejede sig om. Det kunne godt være en vanskeligt opgave, for der boede en overgang 4 af det navn herude.

Og snakken går lystigt om bordet. De "ældre" er enige om, at de gamle dage var lidt hårde, men alligevel havde sine lyse sider. Man så mere til hinanden og kom hinanden ved. "Men vi har det nu også godt nu!"

Den kære

Af Inger Krogsdal

Du kommer.

Jeg har vidst det længe.

Du vil glæde mig med en lille visit.

Et hyggeligt måltid jeg vil dig berede.

**Dit gode humør optimisme vil sprede,
og jeg vil bli' alle bekymringer kvit.**

Du kommer.

Jeg har kendt dig længe.

Som ganske lille traf jeg dig først.

Jeg jubled' ved klangen af din stemme.

**Din milde aura jeg kunne fornemme,
og når du dig nærmed', min glæde var størst.**

Du kom.

Jeg har elsket dig længe,

men pludselig syntes du mig så kold.

Vi rakte - men nåede ej hinanden.

**Det kolde bæger flød ud over randen
og din lyse dur-klang gik over i mol.**

Du kommer.

Jeg har savnet dig længe.

Men nu er det tid, at vi ses igen,

og vi vil mødes med åbne arme,

tænde de lys, som gi'r hjertet varme.

Ja, kom kære jul, min barndoms ven.

Det var kattens

Af Karen Werchmeister.

Hej, jeg hedder Gråmis (meget højt, når jeg laver noget, jeg ikke må, og det gør jeg, indimellem!).

Jeg er sandgrå (det lyder flot, ikke?) med hvide poter og hvid næse, så mine mennesker siger, at jeg ser næsvis ud. De siger også, at jeg var et skravl, da de fik mig for halvandet år siden. Det er ikke så underligt, for der hvor jeg kom fra, fik jeg kun den mad, der var tilbage, når de andre katte havde spist, og der var 13 af slagsen.

Nu har jeg hele 2 madskåle, min egen og hundens.

Jeg har nemlig arvet en veldresseret hund fra min forgænger.

Den er stor og sort, men ikke spor farlig (kun for naboens kat, som den ikke kan fordrage). Og så er den bange for mig!! Så når den får mad, tager jeg det bedste fra, før den kommer til. Men så får den til gengæld også lov til at spise min mad - altså når jeg ikke kan li' den. Min menneskemor har prøvet at bytte rundt på spisepladserne, men vi var da bare så snedige, at vi byttede

med, så nu er alt ved det gamle igen.

Den er også så dum, at den kan hente en pakke chokolade - uden at spise den selv.!

Nå, men tilbage til stykkets hovedperson - mig!

Jeg elsker julen. Der sker så meget lækkert, navnlig på madfronten, og mine mennesker har ikke så megen tid til at holde øje med, hvad jeg går og laver.

Især kan jeg godt lide nisser med vatskæg. Eller forhenværende vatskæg! Vi havde 3-4 nisser med vatskæg sidste jul. Nu har vi ingen. Jeg kan godt lide juletræer. Især når de også er pynkede med glaskugler og glimmerguirlander. De sidstnævnte er jeg ferm til at hive ned af træet og samle i en pæn bunke på gulvet, uden at træet vælter. Jeg gør det selvfølgelig kun, når mine mennesker sover. Hvis jeg gør det, når de er vågne, sprøjter de vand på mig med en børste.

Vand kan godt drikkes, men det er ubehageligt, når det kommer susede gennem luften indendørs, eller det styrter ned i spandervis udenfor.

Ude på deres badeværelse er der en spændende indretning med låg på og med vand i bunden - opdagede jeg. Der sidder nemlig en spændende dims inde under låget, og den kan man sagtens lege med, hvis man sidder på kanten - og ellers kan holde balancen.

Nøøj, hvor blev jeg våd, da jeg dumpede ned indvendigt i hullet. Så jeg drønedes ind i min mors blå, polstrede havestol og slikkede mig tør. Den stol tilhører

mig nu! Den har tilhørt min menneskemor, som godt må låne den om sommeren - en gang imellem. Her ved juletid er den klappet sammen, så jeg glæder mig nu alligevel til, at halløjjet er overstået, og jeg kan få min stol tilbage.

Nå, men nu går de i seng, så jeg må ind og "pynte" juletræet om.

Venlig hilsen og god jul
fra Gråmis.

Et sommerminde

Af Ellen Andersen.

Det er maj 1991. Det er en solrig eftermiddag med lunhed i luften. Mirabellen blomstrer, og der dufter af forsommer.

Jeg er på havearbejde. Ser nok lidt mærkelig ud, iført T-shirt, shorts og gummistøvler. Godt, at hækken er så høj, så jeg ikke kan ses fra vejen. Vi er ved at lægge græsplænen om, og jorden er nyfræset og blød - derfor gummistøvlerne. Nu skal der "bare" rives fri for græstotter og sten.

Det er her, jeg kommer ind i billedet, så jeg er i gang med riven. Det giver både vabler i hænderne og ondt i ryggen. Nå men det skal jo gøres. De, der tidligere har dyrket jorden her, ville græmmes, hvis de vidste, jeg peb over så lidt. Det er utroligt så mange sten, der stadig er på trods af, at vi i årevis har revet sten af. Gravhunden hjælper mig. Han graver efter overskårne trærødder. Han maser og hiver og vuffer efter dem, han ikke kan få løs. Det er pænt af ham at hjælpe til, - der er dog en hage ved det. Han vil

helst grave, hvor jeg har været, og han jævner forresten ikke ud, men graver huller. Men han morer sig dejligt, kan man se. Solsortten følger mig på passende afstand. Han har måske allerede unger i reden og trænger til et par hurtige orme. Han står med hovedet på skrå, som ville han sige: "Gå nu med dig. Det er nok for i dag!"

Nu kommer der lidt vind. Den sender en sky af hvide mirabelleblomster ud over jorden. Det minder om sne, men det er heldigvis forår, og hele den dejlige sommer ligger foran. Jeg mindes

pludselig, hvordan jeg havde det i februar, da jeg stred mig gennem sneen og frøs bravt, mens jeg gik og ønskede forår og varme. Nu var det her pludselig. Det er en god ide at "gemme" på dejlige stunder som i dag, og så hente dem frem og lune sig ved dem, når man trænger til det. Det gode kommer jo igen - bare ha' lidt tålmodighed.

Nå, vi har da nået en del, hunden og jeg. Vi kan nok så i weekenden. - Kom hund, vi holder en pause og går ind og laver kaffe. Måske ligger der også en skriveblok. - Værsgod, solsortefar, nu kan du tage over! ..

**tænker De på
kørekort, - så lær
det hos**

**Esther Dalsgård
Christensen**

Gl.Frederiksborgvej 39
Ny Hammersholt

320i

42 26 66 47

automatisk telefonsvarer

Preben Nielsen

Gl. Frederiksborgvej 14 - Ny Hammersholt
3400 Hillerød - Tlf. 42 26 63 33

Dankort - Apotekudlevering - Den Frie Købmand
Tips - Lotto

DIN KØBMAND

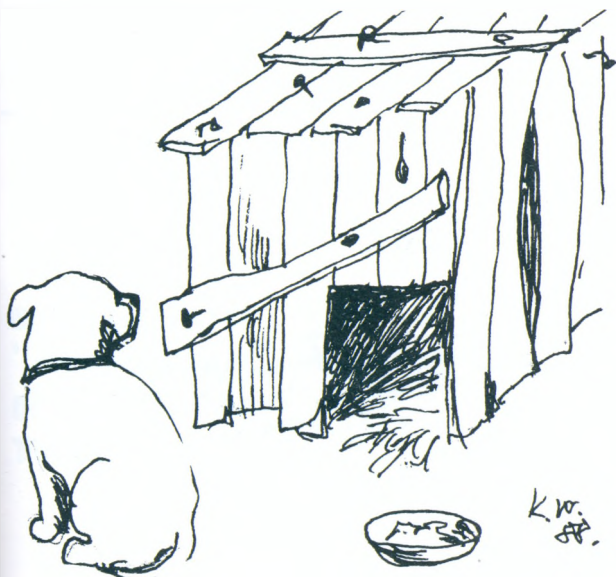
Unipension. Spar i skat i år. Og vælg selv Deres fremtid

Med Unipension får De en skattefordel nu.
Og råd til det, De gerne vil i fremtiden.

Opsparing til pension kan give Dem en
skattebesparelse på op til 68 kr. for hver
100 kr. De indsætter.

NB: Sidste frist for indskud med skattefradrag
i 1991 er den 31. december.

**Sidste frist
31. december**

**LAD HELLERE
FAGMANDEN !**

Tømrermester
Knud Funder
Bygningservice

42 26 50 30

Gå til fagmanden

Alt indenfor

brudebuketter
dekorationer/buketter
borddekorationer
kranse og bårebuketter
kistedekorationer

Medlem af Interflora.

**BLOMBERGS
BLOMSTER**

Frederiksværksgade 15
3400 Hillerød

42 26 00 91

Lautruphøj 1-3
2750 Ballerup

PMP
Software

· ET AF DANMARKS LEDENDE
KONSULENTSELSKABER

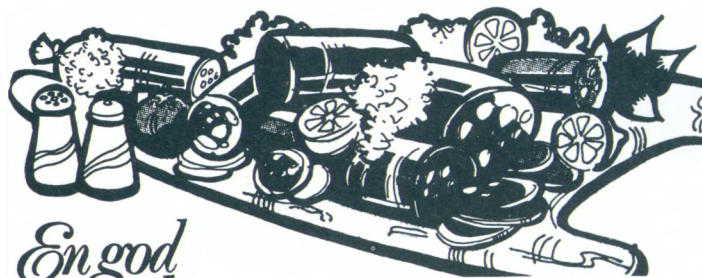
etableret i 1980

tal med

Poul Prindahl/Mogens Lund Sørensen

telf. 4466 2466

Polsefest

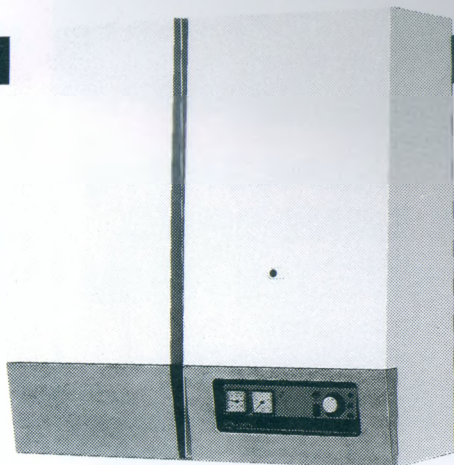
60 forskellige
"gammeldaws"
hjemmelavede
pølser

*En god
gaveide*

ZØFTING LARSEN

SDR. BANEVEJ 16 · HILLERØD · TLF. 26 10 96

Her er den rigtige gasløsning. Økonomisk og driftssikker

Helt ny væghængt gaskedel fra HS Tarm. Apollo SE MK II samt VBF 60 MK II med alle de velkendte tekniske finesser, udover alle de nye, smarte detaljer. Gaskedlen har elektronisk tænding, og er enkelt og solidt konstrueret med henblik på mange års levetid. Det betjeningsvenlige instrumentpanel er placeret let tilgængeligt, og det er derfor nemt at foretage de nødvendige serviceeftersyn. Blandt de mange produktfordele er bl.a.:

- Lodret eller vandret balanceret aftræk
- varmtvandsprioritering
- høj nyttevirkning
- forberedt for tænd/sluk-ur.

Apollo SE MK II er nu monteret med en regulerbar indkoblingsforsinkelse, en timer. Den ekstra detalje gør det muligt at indstille start- stophyppigheden, så driften bliver endnu mere økonomisk.

Gasuniten leveres i et flot, tidløst design i standardfarven hvid. Den fås også i 5 elegante pastelfarver.

Hos din VVS-installatør kan du få mere at vide om, hvad HS Tarm kan gøre for dig.

Bent Sørensen ApS

Smedemester

Lerbjerggaard · Hammersholt · 3400 Hillerød
Telefon 42 26 64 47 · Telefax 48 24 19 44

Vi klarer det hele!

*Alt landbrugsarbejde
udføres*

TOTALPASNING AF LANDBRUG KOED HANSEN

Storbæksgården
Brødeskovvej 7
Hammersholt, 3400 Hillerød

 42 27 29 37

Salg af villa eller rækkehus

Så kontakt den eneste lokale
ejendomsmægler i området gen-
nem 20 år.

Salg, vurdering og ompriori-
tering af lån.

Kaj Albrechtsen

statsaut. ejendomsmægler
og valuar, m.d.e.

Nordbakken 3, Ny Hammersholt

Tlf. 42 26 00 22

Spar 20 - 30 %

på Deres

regnskabsopgaver

Bogføring, momsregi-skab,
årsregnskab, skatteråd-
givning, boopgørelser,
ejendomsadministration
m.m. udføres til meget
rimelige priser. Også
forsømte regnskaber.

Ring og få et godt tilbud.

HILLERØD REVISION

v/revisor **Kaj Albrechtsen**

Nordbakken 3, Ny Hammersholt

Tlf. 42 26 00 22

**Velkommen i
SALON
GRANHØJ**

Tlf. 42 254375

Deres frisør i Ny Hammersholt

**Birgit Nielsen, Granhøj 1
Ny Hammersholt**

Lukket mandag og onsdag

SPECIALE:

Pejse
Pejseskorstene
Flisearbejder

WILLY NØRHEDE

MURERMESTER

ALT MURERARBEJDE UDFØRES

Til- og ombygninger - Isolering

Mosevej 12 · Ny Hammersholt

Telf.: 42 26 45 36

-en go' varm jul

**SVIGTER
OLIE- ELLER
GASFYRET**

**Ring til:
42 26 64 47**

**Tilbud uden
forbindende
på alt VVS-arbejde**

**Alt i
VVS og
smede-
arbejde**

**Smedemester Bent Sørensen ApS
Hammersholt 3400 Hillerød tlf. 42 26 64 47**